

SVOBODNA SLOVENIJA

Registro Nacional de la Propiedad
Intellectual No. 315759

Año (Leto) VIII (3) No. (Štev.) 17
BUENOS AIRES,
27. ABRILA (ABRIL)

“ESLOVENIA LIBRE”

1950 - Año del Libertador General San Martín - 1950

CORREO
ARGENTINO
(Procedencia)

FRANQUEO A PAGAR

TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 3824

Víctor Martínez 50 - Buenos Aires

DVE SLOVENIJI

Pred petimi leti se je Evropa zama-
jala v temeljih. Končalo se je strašno
klanje in nastopiti bi morala doba mi-
ru, doba, v kateri bi ne bilo več krivic
in nasilja, ampak bi zavladala ljube-
zen in pravica, tista pravica, ki bi za
vedno onemogočila zločine nasilnikov,
ki so se igrali z milijoni človeških živ-
ljenj. Pa je prišlo drugače: pet let je
že minilo, kar je končala vojna, miru
pa še ni in ga še ne bo. Krivdo nosijo
zmagovalci.

Slovenski narod, ki je bil bolj kot ka-
terikoli drugi evropski narod prepojen
z zahodno kulturo in civilizacijo in s
krščanskimi idejami, je bil obenem s
svojimi sosedi hladnokrvno prepuščen v
izrabljanje tuji, odvratni azijski sili,
proti kateri je vsak pravi Slovenec ved-
no čutil odpor.

Kakor krik ptice, ki ji plameni obje-
majo gnezdo z mladiči, se je v onih u-
sodnih dneh razlegal v svobodni demo-
kratični svet glas zakonitih predstavi-
kov slovenskega naroda, povdarjajoč
stoletno željo vseh Slovencev, željo po
lastni slovenski državi. V opojnosti
zmagoslavja se za obupni krik trpeče-
ga naroda ni zmenil nihče. In tako je
prišlo do katastrofe. Na vojnih razva-
linah je nastala trpeča in zaslužena
Slovenija, žrtev hladnih računov, s ka-
terimi so zmagovalci poravnali ob-
veznosti in usluge izza časa vojne.

Vsi poznamo današnjo Slovenijo. Ne-
pretrgana je vrsta novic, ki prihajajo
dan za dnem do nas. Kolikor novic, to-
liko Jobovih vesti. Niti ene ni vesele
in tolažilne. Iz vseh odseva trpljenje,
revščina, obup — in hrepenenje, da bi
skoraj prenehalo to gorje. Kmet postaja
zopet tlačan. Delavec robot brez la-
stne volje, obrtnikov ni več, trgovcev
tudi ne, uradnik je neboljelo bitje,
ki trepeče, da bi ne izgubil skorjice
črne kruha. Nad vso to ubogo rajo
pa par tisoč vladajočih, ki živijo po
vzgledu svojega maršala v vsem udobju
in razkošju, na račun brezpravne, la-
čne in raztrgane raje in ki jo kroje z
nasiljem, ki ga zmora samo perverzni
azijski komunizem.

Na tisoče svobodnih Slovencev, ki so
dobro poznali komunizem, je v onih
dneh izbralo svobodo. Pustili so svoje
grunte, delavnice in uradniška mesta
in se junaske podali na pot v nezna-
ni svet, pripravljani raje umreti od la-
kote v tujini, kot pa da bi postali suž-
nji. V sreči teh Slovencev je šla v svet
tudi velika in neoskrunjena ideja sv-
obodne Slovenije, one, za katero smo se
borili mi in naši predniki, one, za kate-
ro smo se še pripravljali boriti in ki ve-
mo, da bo končno prišla.

Kako lepa in srečna bi lahko bila na-
ša Slovenija, če bi nam bilo dano, da
bi si jo lahko sami gradili!

Bila bi suverena! Narod smo, ki ima
kljub svoji majhnosti vse pravice, da
si sam kroji svojo usodo. Ne naše zem-
lje, ne naše kulture, ne naše civilizaci-
je in ne našega versko - moralnega živ-
ljenja nas ni treba biti sram. Imamo
dovolj resnih in zmognih ljudi v vseh
panogah javnega življenja, ki bi bili
zmogni upravljati naš skupni dom tako,
da bi bilo posameznikom in celoti v ko-
rist. Kot suveren narod bi nato lahko
svobodno iskali načina, kako urediti na-
še sožitje s svojimi brati in sosedi.

Bila bi demokratična naša Slovenija.
Narod bi si sam lahko izbral za vo-
dstvena mesta ljudi svojega zaupanja
in bi lahko terjali obračun od vsakega
javnega delavca. V kali bi zatrl vsak
poskus nasilja nad ljudsko voljo in ne-
poštenosti na račun ljudskega — pre-
moženja. Bila bi resnično demokratična!
V naši deželi bi bilo mesta za lju-
di različnih idej in gledanj, vendar bi
tako kot povsod v svobodnem svetu ob-
veljalo mnenje večine, ne da bi se o ne-
mu, ki ne soglaša, bilo treba bati za svo-
jo glavo. Eno je pa gotovo: Slovenija
bi bila stoddostno protikomunistična
država. Na lastnem telesu je občutila,
da je komunizem zločin. Kje na svetu
imate deželo, ki živi v svobodi, pa pre-
pušča zločincu svobodo?!

Slovenija bi lahko bila srečna deže-
la. Ne imeli bi bogatinov, pa tudi šte-
vilo revežev bi se lahko skrčilo na nič.
Slovenski pridnosti in podjednosti bi bi-
la dana prosta pot in potrebna opora.
Delavec bi moral biti socialno zaščiten
in soudeležen pri podjetju, kadar gre
za odgovornost in kadar gre za koristi.
Družine s številnimi otroki in starčki
bi morali uživati poseben ugled in pod-
poro. Uradniki, umetniki, vzgojitelji bi
imeli ugled in možnost, da bi lahko s
svojim delom res koristili svojemu na-
rodu.

In sto drugih reči, ki nam vedno leb-
de pred dušo in o katerih smo že toli-
kokrat razpravljali, z enim samim na-
menom, da bi iz naše domovine ustva-
rili vzor državo, kamor bi se s spošto-
vanjem in zavistjo ozirali naši sosedje.

Mi, Slovenci, ki živimo danes razkro-
pljeni po vsem svobodnem svetu, smo
nosilci ideje prave Slovenije. Tega se
zavedamo mi sami, to čutijo tudi naši
bratje, ki trpe v oni drugi Sloveniji.
Zavidajo nam srečo, ki je sami dostikrat
ne čutimo: da živimo v svobodi. Trepe-
čejo v strahu, da bi kdo izmed nas ne
storil napake, ki bi nam pot do narode-
ne svobode otežkočila. V neverjetnem
optimizmu komaj čakajo dneva, ko se
bo zrušilo nasilje in bo prišlo to, kar
mora priti. Takrat nas bodo naši trpečji
bratje z vso upravičenostjo lahko vpra-

TRST - NOVO ŽARIŠČE SVETOVNE KRIZE

Odkar se je Tito sklenil javno spreti
s kominformom, je vprašanje Trsta sto-
pilo v ospredje; v Beogradu so včasih
sovjetom očitali, da so oni krivi, da Ju-
goslavija ni dobila Trsta, sami pa so se
v oktobru leta 1946 pogajali s Togliati-
jem o tem, da bodi Trst italijanski, ako
Jugoslavija prejme Gorico. In to je bilo
komaj mesec dni potem, ko je bila v
Parizu podpisana mirovna pogodba z
Italijo, ki določa, da bodi Trst medna-
rodno mesto s posebnim guvernerjem
na čelu, ki ga naj določijo s posebnim
dogovorom štiri velike sile. Toda te štiri
velike sile — Anglija, Francija, USA in
sovjeti — se niso več mogli o tem dogo-
voriti, ker so zazijala med njimi iz dne-
va v dan večja nasprotja.

TITO PONUJA ITALIJI SPORAZUM O TRSTU

Vsaka država, ki je na znotraj šibka,
se trudi, da se okrepi na zunan. In Tito
je imel dovolj razlogov zato, da je la-
hko krenil na to pot. Z vzhoda so mu
jasno grozili sovjeti s svojimi sateliti,
na zahodu pa so USA želele, da bi Tito
poglabljal svoj prepričevanje. Da bi
pospešili zblizanje z USA, je Tito začel
ponujati, da odneha od Trsta, ako mu
ostane tisti del tržaškega svobodnega
področja, ki je najbližji Trstu — to je
zona B s Koprno in okolico. V tem
smislu so bili stavljeni predlogi Italiji
in ameriški veleposlanik v Beogradu
Allen bi bil moral tedaj potovati celo
v Rim, da bi tam pospešil sporazum na
približno tej podlagi.

ITALIJA IMA OBLJUBO ZA VSE OZEMLJE TRSTA

Toda ob volitvah leta 1948 so zastop-
niki Francije, Anglije in USA, Italiji
obljubili ves Trst z obema zonama. Te-
daj so zahodni zavezniki prehiteli Sta-
lina samo za nekaj ur, ker je moskov-
ska vlada mislila isto obljubiti Italiji,
da bi s tem pospešila izgleda komunis-
tov za zmago pri volitvah. Komunisti
niso zmagali, Italija pa tudi še do dan-
es ni prejela od zahodnih zaveznikov
izpolnitev dane obljube.

Zato je grof Sforza odgovoril na Ti-
tove predloge v tem smislu, da je treba
Italiji dati vse tržaško ozemlje in ne
samo zono A. To so zahodni zavezniki
obljubili in ker je Tito postal "klient"
zahodnih zaveznikov, zato naj kar od-
neha s svojimi zahtevami po zoni B.
Sforza je to povedal v dovolj dostojni
obliki na posebnem predavanju v Mi-
lanu.

PREDSEDNIK PERON POVABIL PREDSEDNIKA TRUMANA NA OBISK ARGENTINE

Argentinski zakladni minister
DR. CEREIJO, ki se že dalj časa
mudi v Severni Ameriki ter obis-
kuje razna ameriška industrijska
in gospodarska središča in ima z
ameriškimi gospodarstveniki raz-
govore za poglobitev gospodarskih
stikov med obema državama, je
bil včeraj sprejet tudi v posebni
avdienci pri predsedniku Hari-
manu Trumanu.

Ob tej priliki je minister dr.
Cereiyo izročil predsedniku Tru-
manu osebno povabilo predsedni-
ka republike GENERALA JUA-
NA D. PERONA za njegov obisk
v Argentini.

Šali: Ali ste storili vse, kar vam je v
svobodi bilo mogoče, da bi bili prikraj-
šani dnevi našega trpljenja? In če niste,
ali ste še vredni, da vas sprejememo med
se?

Vsak Slovenec, ki živi v svobodnem
svetu, bodi nosilec ideje o svobodni Slo-
veniji, bodi slaba vest za one, ki drže
v sužnjosti naš narod, s svojim delom
in življenjem porok, da smo Slovenci
vredni svoje države — in prerok naše
svobode. Vsak dan, ki mine, pomeni en
dan bliže našemu cilju: svobodi.

TITOV "PLEBISCIT" V ZONI B

Zadnjo nedeljo v marcu je imel Tito
volitve v Jugoslaviji in seveda 99.99
odstotno zmagal. Take volitve je nato
razpisal tudi v zoni B za prvo nedeljo
po Veliki noči in seveda je bilo jasno,
da bo tudi tam v približno enakih od-
stotkih zmagal.

V Italiji so s tem v zvezi uprizorili
veliko gonjo, ker je res, da Tito na
ozemlju, ki je pod njegovo začasno vo-
jaško upravo, ne bi smel prirejati vo-
litve, zlasti pa ne bi smel proglašati
teh volitev za plebiscit, katerim naj bi
nato sledila priključitev ozemlja k Ju-
goslaviji.

Zastopniki Francije, Anglije in USA
so v Beogradu posredovali, da naj se
mirovna pogodba, ki določa usodo tr-
žaškega ozemlja, prekruže ne krši. To
posredovanje pa je bilo zelo milo, ven-
dar so v Beogradu in Sforzovo ponudbo
in tolmačenje predlogov za sporazumno
rešitev proglasili za obnovitev strem-
ljenj italijanskega imperializma in so-
vinizma.

SOVJETI TUDI POSEGAJO VMES

Tik pred govorom, ki ga je imel v
parlamentu Sforza o "Italiji in njenih
pravica od Trsta" je prišel v italijan-
sko zunanje ministrstvo sovjetski vele-
poslanik v Rimu, Kostilev. Imel je tam
daljšo tajno konferenco z grofom Sfor-
zo; seveda je bilo takoj mnogo ugiba-
nja o vsebini tega razgovora. Toda po-
zneje je bilo objavljeno, da je bil Ko-
stilev pri Sforzi le zato, da je opozoril
italijansko vlado na to, kako neredno
plačuje reparacije sovjetom. (Drugi pa
pravijo, da je prišel Kostilev k Sforzi
zato, da prepriča, da bi se Italija spo-
razumela s Titom; za tem sporazumom
bi naj baje tičala nekakšna vojaška in
politična zveza med obema državama,
ki naj bi okrepila protisovjetsko fronto
zahodnih zaveznikov v Evropi.)

V parlamentu je nato grof Sforza o-
stro napadel Jugoslovanske namene v
zoni B in pri tem opozoril na "tradicije
plemenitega junaštva" italijanskega na-
roda. Rekel je, da bo Italija mirovno po-
godbo odpovedala, ako bi bila usoda
Trsta enostransko urejena tako, da bi
bila Italija pri tem prizadeta.

Kmalu nato pa so sovjeti presenetili
svet s posebno noto, v kateri pravijo, da
je sedaj treba glede Trsta izpolniti do-
ločbe mirovne pogodbe. Sovjeti, Fran-
cija, Anglija in USA so dolžne imeno-
vati posebnega guvernerja za "Svobod-

Fiesta del trabajo en la nueva Argentina

El primer de mayo es en la Argentina fiesta de trabajadores, fies-
ta del trabajo. En ese día hablará el Presidente general D. Perón por
radio sobre el significado de ese día.

En la Argentina goza el obrero de los beneficios de una legislación
social de las más modernas. El obrero argentino ya no es esclavo de
nadie sino al contrario el ciudadano con plenos derechos y miembro de
la sociedad con la seguridad de un nivel alto de su vida. Por eso la
nueva Argentina desconoce las revoluciones sociales. La gente obrera
vive contenta y aporta su parte en la creación de nuevos bienes, que,
a su vez, acondicionan cada vez mayores posibilidades de progreso. De
esta manera se está formando la nueva Argentina con el trabajo de la
gente libre y contenta.

Hace poco presentó un cuadro fiel de la nueva Argentina el Presi-
dente de la Cámara Comercial argentino-norteamericana en Nueva
York sr. J. T. Wilson, quien destacó en su discurso del saludo al Minis-
tro argentino de Hacienda dr. Cereiyo, de que fuera notorio el progreso
de la nueva Argentina, pero de que en los últimos años había adelan-
tado con pasos tan gigantescos que muchos quedaban asombrados de
ello.

Así es Argentina, el país que tiene las mayores entradas, más au-
tomóviles, teléfonos y radioaparatos de todos los países sudamericanos,
tiene en un nivel altísimo sus institutos escolares, primarios, secundarios
y universitarios. Ya en el año 1947 conquistó el primer puesto en la ex-
portación e importación. En este año alcanzará el intercambio con USA
la cifra de más de 175 millones de dólares. La marina mercante argen-
tina disponía anteriormente con 233.000 toneladas, hoy cuenta con
1.364.000 toneladas y en el año 1953 alcanzará el tercer puesto mundial
en su poderío de la marina mercante.

Este enorme adelanto de la nueva Argentina es producto del traba-
jo estimulado por la nueva legislación social. Por eso contemplarán las
capas obreras con satisfacción los resultados obtenidos. Junto con ellos
gozarán de eso también los inmigrantes eslovenos anticomunistas ya que
también trabajan incorporados en la comunidad trabajadora argentina.

Praznik delavcev v novi Argentini

Prvi maj je v Argentini praznik delavcev, praznik dela. Predsednik
republike general JUAN D. PERON bo tega dne po radiu govoril nara-
du o pomenu tega praznika v republiki.

V Argentini uživa delavstvo koristi in sadove najmodernejše social-
ne zakonodaje. Delavec v Argentini danes ni več nikomur suženj, tem-
več polnopravni svobodni državljani in član človeške družbe z zagoto-
vljenim visokim življenjskim standardom. Zato nova Argentina ne pozna
socialnih prekucij, ker delovno ljudstvo živi v zadovoljstvu in v njem tu-
di ustvarja nove dobrine, ki Argentini odpirajo vedno večje možnosti na-
predka. Tako nastaja nova Argentina z delom svobodnih in zadovoljnih
ljudi.

Verno sliko te nove Argentine je nedavno podal predsednik argen-
tinsko-severnoameriške trgovske zbornice v New Yorku Mr. J. T. WIL-
SON, ki je v svojem pozdravnem nagovoru na argentinskega zakladne-
ga ministra dr. Cereiya naglašal, da je bil znan velik napredek sedanje
Argentine, da je pa Argentina v zadnjih letih napravila tako velikanske
korake naprej, da to marsikoga v svetu preseneča. Tako ima Argentina
od vseh južnoameriških držav največje dohodke, ima največ avtomobi-
lov, največ telefonov, največ radijskih aparatov, visoko razvito ljudsko,
srednje in visoko šolstvo. Argentina je bila že v letu 1947. največji uvoz-
nik in izvoznik. Letos bo izmenjava blaga med njo in USA dosegla viši-
no najmanj 175 milijonov dolarjev. Argentinska trgovska mornarica je
pred leti štela 233.000 ton, danes jih ima 1.364.000 ton, v letu 1953. bo
pa Argentina imela tretjo najmočnejšo trgovsko mornarico na svetu.

Ta silni razmah nove Argentine ustvarja delo, kateremu daje naj-
večjo pobudo socialna pravičnost in zaščita. Zato bodo argentinski de-
lovni sloji na svoj največji praznik z zadovoljstvom zrl na dosežene us-
pehe, z njimi se bodo pa teh uspehov veselili tudi slovenski protikomu-
nistični naseljenci, ki so se s svojim delom vključili v argentinsko delov-
no skupnost.

TAJNI SOVJETSKI IN TITOV NAČRTI

United Press poroča iz Rima,
da se je ameriški obveščevalni
službi posrečilo dobiti v roke tajne
sovjetske dokumente o sovjetskih
invazijskih pripravah, ki naj bi
jih izvedli v mesecu maju. Po teh
poročilih naj bi bilo l. 1950 odlo-
čilno leto borbe med Vzhodom in
Zahodom. ZSSR naj bi bila v zad-
njih pripravah za vdor v zahodno
Evropo, ter naj bi s hitrimi sun-
ki preprečila vojskam držav at-
lantskega pakta umik proti At-

lantski obali. Edina pot, ki bi os-
tala odprta, bi bila Italija, kjer
pa naj bi zavezniki doživeli pre-
senečenje zaradi nenadne spre-
membe odnosov med ZSSR in Ti-
tovo Jugoslavijo. Istočasno, ko bi
Titova vojska vdrla v Italijo, pa
naj bi se dvignil splošen kom. ū-
por najprej v provinciah Toscana
in Emilija, ki bi se z vso naglico
razširil po vsej Italiji. Komunis-
tičen val naj bi tako v nekaj ted-
nih zajel vso Evropo.

no mesto Trst" in to se naj brž zgodi,
kajti sovjeti protestirajo proti temu, da
so Angleži in Amerikanci spremenili
Trst v svoje vojaško oporišče. S to noto
so sovjeti verjetno pomaknili tržaško
vprašanje za nekaj let nazaj, to je na
dobo pred letom 1948. Pogajanje med
Italijo in Jugoslavijo so, kakor pišejo
listi sedaj, za dolgo dobo izločena in po-
volji sovjetov je Trst s svojo krizo vklju-
čen v "mrzlo vojno" med vzhodom in
zahodom. Nekateri komentatorji gredo

celo tako daleč, da pravijo, da bo Trst
kmalu postal slično žarišče svetovne kri-
ze, kakor je bil dosedaj Berlin.

Ko se je pred nekaj dnevi mudil v
Madridu bivši jugoslovanski kralj Pe-
ter, je v svoji izjavi časnika govoril
tudi o Trstu. Dejal je, da naj Trst osta-
ne mednarodno mesto, ki bodi trgovsko
in gospodarsko središče in izhodišče za
veliki trg v Srednji in Vzhodni Evropi.
— Seveda bi to veljalo za tisto dobo,
ko ne bo več nobenih kriz.

Kasteljanski ali španski

Dokler je bilo naše obzorje omejeno več ali manj na Evropo in je bila za nas "španska vas" posebno še Južna Amerika, je obstajal za nas "španski jezik". V naši miselnosti, po kateri je bila "narodnost" istovetna z "govorico", je bilo to nekaj naravnega. Pač pa se nam je nekam čudno zdelo, zakaj ne bi vsi zemljani, ki govorijo po "špansko" bili tudi ena država, posebno še, ko smo bili priče stalne tendence, da se vse nemško govoreče dežele združijo v eno "Nemčijo". V Evropi je bila naša osnovna vzgoja; v Evropi je bil samo španski narod predstavnik Calderonovega jezika, to je klasičnega jezika, ki se je uveljavil na hispan-skem ozemlju nad andaluškim, galiskim ter drugim narečji. Pod "španskim" imenom je prišla k nam skozi Nemčijo "španska" kultura, kar je povsem razumljivo, ker je v zlati dobi španske zgodovine Španija imela tudi politično veliko besedo nad deželami cele srednje Evrope.

Ko je pa Španija zgubila politično kontrolo nad deželami na drugih kontinentih in se je v Južni in Srednji Ameriki oblikovalo obilo novih samostojnih držav, katere so se osamosvojile z dolgoletno borbo proti španski oblasti, se je v duše mladih narodov vsidrala taka mržnja proti Špancem, kot živi v srcih zatiranih narodov proti njihovim zatiralcem.

Z razsulo španskega imperija je šla v razsulo "španska" kultura. Prav v času, ko se je to zgodilo, je bila v Španiji "črkarska pravda", ker so tudi druga narečja hotela uveljaviti svoje pravice. V Španiji je tedaj oblast uveljavila izraz "español", da s tem pokaže na zunan in na znotraj enotnost Španije. Vse druge dežele tega jezikovnega kulturnega kroga so pa hoteli prav s tem izraziti svojo neodvisnost od Španije, da so upeljale sporazumno izraz "castellano" kajti njihova govorica se je tvorila v Kastiliji, v Salamanki, kjer je bila najslavnejša španska univerza srednjega veka.

Če so nas Slovenci Nemci potegnili za seboj v napačnem pojmovanju hispanškega kulturnega kroga, je sedaj že čas, da razširimo svoje obzorje in ne gledamo več sveta skozi Nemčijo in Španijo, pač pa iz lastnega vidika, kateri nam je pokazal, da je med 120 milijoni ljudi, kateri Calderonov jezik rabijo 90 milijonov takih, kateri na noben način ne sprejmejo trditve da govorijo "español" pač pa s celim srcem ljubijo svoj "castellano".

Prav zato, da ne bodo Slovenci v omejenem domačem krogu imeli zmotnega pojma o Calderonovem jeziku, je treba, da tudi slovensčina sprejme izraz "castellano", dočim pod besedo "español" po pravici razumemo geografsko "Španijo", v kateri poleg kasteljanskega govora tudi katalonsko in baskovsko.

Tudi španska narodna akademija je šele po letu 1927 začela uveljavljati izraz "español" v jezikovnem smislu, s čemer je bil izzvan ogrožen protest Gallegov, Kataloncev in Baskov ter nevolja cellega hispanškega kulturnega kroga, ki živi izven meja Španije.

Odkar španski kulturni krog za nas ni več "španska vas", že razumemo prav, da je nekaj dobrega "špansko vino", da je nekaj slabega "španska muha" in da je treba, da se čim prej in čim boljše naučimo "kasteljanskega jezika".

Beseda "kasteljanski" bo obvarovala novodošle v dežele kasteljanske govorice pred nespretno uporabo "španec" in "španski", zaradi katere je bil že marsikdo v zadruhi.

Če koga moti beseda "kasteljanski" in bi raje imel "kastiljski", naj pa tudi "italijanski" zamenja za "italjski" in naj trmasto vstraja pri "Argentini", čeprav živi v "Argentini".

Če bom zaradi teh pojasnil ostal "podgana", mislim, da bom imel tako veliko družbo, da bodo macke pobegnile.

Janez Hladnik.

IZ TEDNA V TEDEN

V dneh zapletljavej okrog Trsta so mnoge ameriške agencije javljale iz Beograda načrte Titovega Politbiroja, po katerih naj bi bilo odpravljeno na prvem zasedanju novega parlamenta predsedstvo FIRJ z Ribarjem na čelu ter naj bi predsedstvo države in poveljstvo vojske prevzel sam Tito, medtem ko bi predsednik vlade postal komunist štev. 2 KPJ Edvard Kardelj; po istih vestih naj bi Sava Kosanović, bivši poslanik v Washingtonu, postal zun. minister; celotna osrednja vlada v Beogradu naj bi bila omejena na nekaj ministrstev, posamezne republike pa naj bi dobile več samostojnosti; zmanjšanje centralizma, o katerem je beograjski Politbiro mnenja, da je vzrok slabšanja razmer v ZSSR, naj bi bilo za FLRJ rešilno.

Po pisanju "Yugoslav Forthnightly", angleško pisanega lista, ki ga izdaja beograjska vlada za tujce, naj bi se zun. trgovina FLRJ v prihodnosti povečala zlasti z državami Južne Amerike.

Trg. pogajanja med FLRJ in Zah. Nemčijo, ki so se že pred daljšim časom pričela in bila nato ustavljena zaradi težkoč pri vračanju voj. ujetnikov, so se ponovno pričela in bodo, v kratkem zaključena, kot javljajo iz Frankfurt.

Ako bi se razgovori za avstrijsko mirovno pogodbo spet razbili — pričeli jih bodo te dni v Londonu — potem bodo zah. sile imenovala vis. komisarje za svoja zasedena ozemlja v Avstriji.

Prvič v zgodovini Cerkve se je zgodilo, da je novoimenovani škof med obredi posvečenja — tik pred položitvijo prisege — odklonil to čast; bil je to nedavno imenovani pom. škof dunajskega kardinala Innitza dr. Franc Jachym.

V Grčiji bodo 4. jun. občinske volitve. Te dni so oblasti izpustile na svobodo 300 polit. pripornikov, prav tako pa napovedujejo odpravo konc. taborišč.

Zav. pomorske sile — USA, angleške, francoske, italijanske in grške bodo imele v maju velike pomorske vaje v Sredozemlju med Egejskim morjem in Kreto.

Kljub stalnemu Adenauerjevemu poudarjanju, češ da se Zah. Nemčija nahaja neoborožena med dvema taboroma, prihaja vedno bolj do veljave francosko gledanje, da Nemčije še ne kaže oborožiti; Amerikanci so mnenja, da vsaj še dve leti ne more biti govora o oborožitvi.

Berlinski zah. župan Reuter je predlagal tajne volitve na področju celotnega Berlina, kar so zah. zavezniki takoj sprejeli ter predlog tudi sporočili Sovjetom; od teh pa še ni odgovora.

Po zbranih poročilih o delovanju kom. "Freie Deutsche Jugend" naj bi ta organizacija kot najboljša masovna organizacija vzhodne zone štela 1 milijon organiziranih članov ter dva milijona somišljenikov. Iz teh vrst naj bi se tudi rekrutirali razgrajati za proslavo 1. maja ter pohod koncem maja; vse bolj prihajajo pa v zah. Berlinu do prepričanja, da do tega "velikega pohoda in zavzetja Berlina" ne bo prišlo, ker so se ustrašili kot pravi šef policije v zah.

Napetost med USA in Sovjeti narašča

Ameriška vlada je preko svojega veleposlanika v Moskvi Kirka izročila sovjetski vladi ostro protestno noto zaradi sestrelitve ameriškega vojnega letala nad Baltičkim morjem 8. aprila. V noti ameriška vlada zahteva povračilo škode zaradi izgubljenega letala in 10 ameriških letalcev, ki so izgubili življenje v incidentu. V noti tudi poudarja, da letalo ni bilo oboroženo, kakor obtožuje sovjetska nota in da ni letelo nad sovjetskim ozemljem niti ne nad sovjetskimi teritorialnimi vodami ob baltičski obali. Sovjetski lovci so letalo sestrelili nad odprtim morjem.

Posebno izjavo k tej noti je dal na časniki konferenci govornik amer. zun. ministrstva Mc Dermott, ki je izjavil, da je "ZS SR v svoji noti ponaredila dejstva. Sestrelitev ameriškega letala nad svobodnim področjem na Baltiku predstavlja težko kršitev mednarodnih zakonov in nizko vrednotenje človeških življenj. ZS SR je poleg tega nameravala z lažno propagando prepričati svet o

Berlinu Stumm, temeljitih priprav o- brambe.

Soc. stranka je odločno proti vstopu Zah. Nemčije v Evropski svet; Adenauer sam pa je napovedal, da bo zah. nemški parlament povabilo za vstop odklonil; iste dni je Adenauer izjavil, da upa v spremembo okupacijskega statuta v korist Nemcev, zlasti pa v več samostojnosti.

V Belgiji, kjer so že upali, da bo kmalu rešena kriza vlade in kraljevega povratka, je spet nastal zastoj, ker Leopold III. noče obljubiti predstavnikom strank, da bo zapustil Belgijo, brž ko odstopi prestol v korist svojemu sinu. Van Zeeland se še nadalje trudi, da bi situacijo čim prej rešil.

V Angliji so odkrili največje ležišče urana na svetu in sicer na področju med Bathom in Bristolom. Urana naj bi bilo za 40.000 t.

Cripps je med proračunsko debato napovedal zmanjšanje davkov ter opozoril na nujnost obdržanja prepovedi o zvišanju plač.

Tako Cripps kakor tudi Churchill sta v teku iste debate dejala, da v primeru odstopa laboristov ne kaže sestavljati koalicijske vlade, pač pa razpisati nove volitve.

Število prebivalstva Španije se je v zadnjih 10 letih povečalo za 2.287.113 ljudi in znaša sedaj 28.288.518. V zadnjih 50 letih znaša celoten porast prebivalstva 9 milijonov in pol.

Na češkem je prišlo do temeljite spremembe vlade; kom. prvaki so se v vodstvu države še bolj utrdili.

Po nekaterih vesteh iz Češke pripravljala vlada ukrep o izgonu vseh redovnikov; izgnala pa je že dopisnike Associated Press in njih urade zaprla. — Na programu je trenutno cela vrsta procesov zaradi "izdaje".

ZSSR je pričela s temeljito čištko v baltskih državah, ker se boji prevelikega števila opazovalcev pri postavljanju voj. naprav.

Danska je odobrila Sovjetom postavitev rešilne baze na otoku Bornholm.

ZSSR poslanik v Parizu Bogomolov je bil imenovan za pomočnika ministra zun. zadev. — Odstavljen je bil minister za traktorsko industrijo Kopov. — V zadnjih tednih je v ZSSR nenadoma umrlo okrog 16 višjih oficirjev in generalov, od katerih večina še ni dosegla 45 let starosti; vzroki smrti in povodi niso znani.

ZSSR je po svojem časopisu zahtevala razveljavljenje pogodbe iz Montreuxa, v kateri je bil določen status morskih ožin v Dardanelah in Bosporju.

Kralj Jordanije Abdulah je te dni priključil arabsko ozemlje Palestine svoji državi kljub prepovedi drugih arabskih držav; Izraelci pa pravijo, da te priključitve tudi ne bodo priznali. — Zah. sile so v zadnjem času poslale večje količine orožja Arabcem. — Svoje stališče do internacionalizacije Jeruzalema je nepričakovano spremenila Moskva, trdeč da internacionalizacija ne ustreza niti Judom niti Arabcem.

pravilnosti svojega postopka ter je odlikovala svoje letalce, ki so sestrelili ameriško letalo. Tako sovjetska dejanja se nikakor ne skladajo z njeno "mirovno" propagando."

ZSSR je ameriško noto zavrnila z novo noto, v kateri zavrača ameriške obtožbe s trditvami, da je ameriško letalo bilo veletrdnjava B29 in ne Privateer, kakor trdi USA, da je letalo bilo nad sovjetskim ozemljem in da ne bo plačala odškodnine ne za letalo ne za letalce.

V USA nudi javno mnenje vso svojo oporo ameriški vladi pri njeni mrzli vojni z ZSSR. Ameriški poslanci in senatorji zahtevajo najodločnejše ukrepe proti ZS SR ter so padli tudi predlogi, da naj bi v USA aretirali 10 sovjetskih častnikov kot talce za 10 ameriških letalcev, dokler le-teh ZSSR ne bi vrnila živih ali mrtvih. Senator Vinson je označil sovjetski napad kot "brezvestno morilsko dejanje, ki ga je sovjetska vlada odlikovala."

Med rdečo Kitajsko in Moskvo je bila podpisana trg. pogodba.

Rdeči Kitajci so zasedli že skoraj ves otok Hainan; nac. čete so bile prepuščene same sebi.

Trygve Lie je odpotoval na "mirovno potovanje po Evropi", ki se bo zaključilo, ako Moskva na to pristane, z "mirovnim obiskom" v Moskvi.

Severoameriška demokratska stranka bo imela od 13. do 15. maja t. l. veliko zborovanje, slično onemu, ki ga je imela l. 1948. v Filadelfiji. Na zborovanju bodo razpravljali o vseh notranje in zunanepolitičnih vprašanjih ter se ga bo udeležilo 14 guvernerjev in 145 poslancev. Na zborovanju bo imel velik govor tudi predsednik Truman.

Predsednik Truman je v sporazumu z zun. ministrom Achesonom objavil načrt za sprožitev splošne "kampanje resnice", ki naj bi zajela ves svobodni svet ter prodira v države za železno zaveso. S to kampanjo namerava USA dokazati svetu, da "ne namerava iti v vojno drugače, kakor le za obrambo resnice in svobode." V govoru pred člani "Severoameriške častniške zveze" je Truman poudaril, da "je treba zdaj bolj kot kdaj prej obveščati svet o dogodkih in pravi luči, v luči resnice, ker svobodi celega sveta grozijo sile imperialističnega komunizma. Smo v borbi, ki presega po jakosti vse svetovne borbe zgodovine. Propaganda je sredstvo, ki se ga komunizem poslužuje kot enega svojih najmočnejših orožij. Ta kom. propaganda z lažjo in zvijačo hoče zaslužiti svet in ga podrediti najhujši diktaturi, kar jih je kdaj obstojalo. To propagando je mogoče premagati samo z resnico."

Ameriški zun. minister Acheson je na častniški konferenci izjavil, da svet sicer ne drvi v svo naglico in oborožen spopad, da pa je položaj silno težak in brezupen po zadnjih sovjetskih dejanjih in izjavah.

Po njegovi izjavi so kritične točke sedanjega položaja naslednje: 1. sestrelitev ameriškega letala nad Baltikom in odklonilo zadržanje ZSSR v zvezi s tem incidentom; 2. sovjetska nota o dozvedni kršitvi italijanske mirovne pogodbe zaradi zadrževanja ameriških in britanskih čet v Trstu; 3. nove sovjetske zahteve o reviziji Montreux-ske pogodbe o turški suverenosti nad dardanelskimi ožinami; 4. sovjetska grožnja o vkorakanju nemške komunistične mladine v maju v zahodne cone Berlina; 5. praganjanje ameriških državljanov v Čehoslovaški.

Vsi ti dogodki zaostrojujejo položaj vsak dan bolj ter je mrzla vojna, prišla do viška. USA bo v danem trenutku zaradi tega prisiljena uporabiti tudi vojaško silo za zaščito lastne varnosti in svobode ogroženih držav, članic atlantskega pakta.

V USA je v torek 11.000 delavcev pri Western Electric Company stopilo v šest tedensko stavko, ker so propadla pogajanja med sindikatom in družbo. V sredo se je delavcem pridružil tudi 240.000 telefonskih uradnikov ter je tako stavka zajela 43 ameriških držav.

Iz neznanih vzrokov je izbruhnil velik požar v atomskih laboratorijih v Berkeleyu v Kaliforniji. Požar se je posrečilo zadušiti, tako da je velikiški ciklotron (9 milijonov dolarjev) ostal nedotaknjen. Policijske oblasti so uvedle preiskavo, ne dajo pa nobenega pojasnila.

Amer. obrambni minister Johnson je izjavil, da bo zahteval povečanje vojnega proračuna, če bodo to zahtevali šefi štabov ameriške oborožene sile. Sedanji proračun znaša 13 milijard 911.127.000 dolarjev, ter bi ga bilo treba po Eisenhowerjevemu mnenju zvečati še za 500 milijonov dolarjev, za čim večjo okrepitev Aljaske in nabavo večjega števila vojaških letal.

Bolivjska policija je ujela nekega sovjetskega vojuna, ki ga je poslal Kominform v Brazilijo, od koder se je poskušal vtihotapiti v Bolivijo. Komunistično stranko je zaradi pripravljanja upora prepovedala.

USA namerava podaljšati gospodarsko pomoč zahodni Evropi po preteku Marshallovega načrta preko finančnega sodelovanja z Evropsko finančno unijo, o kateri so razpravljali na zasedanju evropske Organizacije za gospodarsko sodelovanje. To bo tudi eno od glavnih vprašanj, o katerem bodo razpravljali zunanji ministri USA, Anglije in Francije na zasedanju, ki se bo pričelo 8. maja, t. l.

ARGENTINA

Predsednik general Juan D. Peron je pred dnevi sprejel ravnatelja radijske družbe Record dr. Layra iz Sao Paula v Braziliji. Odgovarjal mu je na številka postavljena vprašanja, ki so se nanašala na veliko obnovitveno delo v Argentini pod sedanjo vlado. V svojem odgovoru je predsednik general Peron med drugim omenjal velike napore za zboljšanje poljedeljstva z graditvijo velikanskih naprav. Z velikim jezmom pri Nihulu so občutno razširili površino rodovitne zemlje v mendoških provincih, kjer se je pridelek grozdja v zadnjih treh letih zvečal za 30 %, pridelek oliv se je podvojil, pridelek paradiznikov pa je letos samo v tem kraju dosegel količino 50.000. Nova trgovinska pogodba za uvoz banan iz Brazilije v Argentino bo dala možnosti za še tesnejše gospodarsko sodelovanje med obema državama, ker se njuni gospodarstvi dopolnjujeta. Glede nadaljnjih odnosov med Argentino in Brazilijo je pa predsednik general Peron naglasil, da sta Argentina in Brazilija pozvani, da medseboj prijateljsko združeni v tem delu Amerike zagotovita bodočnost narodom pred sedanjo nevarnostjo, ki grozi svetu. Brazilskim delavcem je pa poslal svoje iskrene pozdrave.

V Buenos Airesu so vodstva Salezijanskih kolegijev priredila veliko proslavo v čast biv. salez. gojenca Bl. Dominga Savia. Glavna proslava je bila prejšnji petek v Luna parku. Slavnostno sv. mašo je imel apostolski nuncij Msgr. dr. Fieta, med mašo je igrala vojaška godba. Pod vodstvom svojih ravnateljev in profesorjev je bilo navzočih 12.000 dijakov in dijakinj iz buenosaireskih salezijanskih kolegijev. V soboto je pa imel kardinal dr. Copello pontifikalno sv. mašo v salezijanski baziliki Don Carlos.

Omejitev nočnega prometa na podzemskih železnicah. Od 24. t. m. vozijo na vseh podzemskih železnicah zadnji vlaki ob delavnikih samo do 1.20 po polnoči in ne več do treh, kakor do tega dne. Do treh po polnoči bodo vozili vlaki samo ob sobotah, nedeljah in pred velikimi prazniki.

V provinci Entre Ríos je prejšnjo soboto v prvih dopoldanskih urah divjal ciklon, kateremu je sledilo silno neurje z viharjem. Ciklon je uničil več naselij. Zahteval je 4 smrtnih žrtve in nad 70 ranjenih. Oblasti so poslale v prizadeto področje prvo pomoč. Iz Buenos Airesa je poslala prvo pomoč v zdravilih, živilih, in oblekah soproga gospoda predsednika Maria Eva Peron.

Policija v Bs. Airesu je prejšnjo soboto prepovedala nadaljevanje neprijavljene zborovanja članic kom. usmerjene organizacije La Union de Mujeres de la Argentina. Nekaj dni prej je pa bil sličen sestanek v ulici Acevedo. Z več dnevno zaporno kaznijo je bilo kaznovanih 17 udeleženk omenjenega sestanka.

General Arturo Bertollo, šef zvezne policije je v ponedeljek pozval k sebi predstavnike prestolniškega tiska in jih je opozoril na novo taktiko, ki so se je začeli posluževati komunisti za pridobivanje nepoučene javnosti. Tako so ženo nekega polic. agenta nagovarjali, naj prosi mestno občino za stojnico za prodajo sadja pred palačo mestne občine, drugi so obljubljali perilo za otroke in jo s to preterivo vabili na svoj sestanek; ko jim ni hotela slepo v vsem slediti, so ji začeli groziti itd. Vse to so potrdile pred šefom policije in častnikarji žene, ki so jih komunisti hoteli zvabiti v svoje mreže. Šef policije opozarja prebivalstvo na to najnovejšo prepredeno taktiko komunistov in naproša vse, naj vsak sličen poskus kom. propagande takoj prijavijo oblastem.

V Buenos Airesu in v notranjosti Argentine je v soboto popoldne nastopilo jesensko deževje. V Capitalu so bili v noči od nedelje na ponedeljek močni nalivi, tako, da je bilo več mestnih ulic poplavljenih. Zaradi deževja je tudi močno padla temperatura in se je od prejšnjih 27 — 28 stop. C znižala v ponedeljek na 9 stopinj naslednje dneve pa še za 5 stopinj, kar so prestolniški dnevniki objavili pod velikim naslovom "Frio!" — Mraz!

POMEN PRVEGA MAJA

Prvi maj je praznik dela, praznik delavnih rok. Mnoge napredne države — med katerimi je tudi republika Argentina — prvemu maju tudi v svoji zakonodaji priznavajo uradni praznični značaj, hoteč na ta način pokazati svoje priznanje, spoštovanje in zahvalo milijonom poznanih in nepoznanih junakov javnega ali skritega dela, ki s svojgo prizadevnostjo ohranjajo in pomnožujejo blagostanje družbe.

Vedno ni bilo tako. Še pred nekaj desetletji je bil prvi maj v mnogih državah dan bučnih demonstracij, krvavih izgrediv in nemirov, ko je delavstvo zapustilo tovarne, ustavilo stroje, pridrlo iz svojih mračnih bivališč na ulice in trge mest, da v silovitih manifestacijah pokaže svojo voljo do življenja, da zahteva enakopravnost v družbi, človeka vreden prostor pod soncem.

Danes ni vsega tega več treba. Danes se delavcu naravnost dvori, pa naj bo od leve ali desne. Danes vsi delo poveljujejo, govorijo se o pravicah dela, o civilizatorni vlogi dela, celo o mistiki dela. Še več: imamo slavošpeve na delo, ki mu hočejo izkazati že kar božansko čestje.

Delavstvu se danes ni treba boriti iz podzemlja za svoje pravice. Po mnogih državah je delavstvo tisto, ki je po svojih zastopnikih vzelo oblast v roke, tako, da si samo kroji pravico in postavo. Povsod drugod pa je organizirano delavstvo tako močan družabni in politični činitelj, da mimo njega in brez njega, še manj pa proti njemu nobena vlada ne more trajno vladati. Delavstvo ni več brezoblična masa, ni razred razdeljenih stanov, delavstvo postaja prvi stan v družbi. Homo faber: človek delavec je tisti, ki mu pojejo slavo. Njegovo delo ni več blago na trgu, ampak se mu priznava vrednost in dostojanstvo, bi gre človeku.

Kdo bi ne bil vesel napredka, ki ga je delavstvo s svojo zavednostjo in organizirano močjo v družbi doseglo! Nočemo stati ob strani! Prvič smo tudi mi vsi delavci. Nič več in nič manj! Čast dela je naša čast, zmaga dela je naša zmaga!

Drugič se napredka delavstva veselimo kot kristjani. Početnik krščanstva, učlovečeni Bog in naš Odrašenik si je za čas svojega bivanja na zemlji izbral poklic ročnega delavca. Tudi njegov krušni oče je bil navaden obrtnik. Kristus je s svojim zgledom hotel posvetiti stan, ki je delež velike večine človeštva. V Moskvi na Rdečem trgu se blesti napis: Kdor ne dela, naj tudi ne je! Nobena izvirna modrost! Te iste besede so kristjani mogli brati pri apostolu sv. Pavlu že pred skoraj 2000 leti.

Velika zabloda preteklih rodov je bila, da se je moral delavec tisočletja boriti za enakopraven položaj v družbi. Velika zabloda pravimo, proti socialni pravičnosti, a nič manj proti duhu krščanstva tudi od strani tistih družabnih plasti, ki jih še danes slišimo jadicovati, da je proti naraščajoči moči delavstva treba rešiti "krščansko družbo". "Je pa le to resnica, da družba, ki bi se v imenu krščanstva hotela boriti proti delavstvu, nikdar ni bila in tudi danes ni krščanska. To je tista meščanska družba, ki ni hotela nikdar, ko je imela v rokah oblast, priznati božjih pravic nad družbo. Ki je križ metala iz šol in učila, da med dobrim in zlim ni absolutne razlike in naj bi morala bila le neka osebna zadeva. Ta družba je bila, ki je v svojih spisih in svojem življenju učila materializem in svobodno uživanje in postavljala le tostranske ideale človeštva. Sedaj, ko se sama čuti ogrožena po zločestih sadovih, ki so jih rodili njeni zablodeli nauki, pa govori o "obrambi krščanstva," ki ga je ona sama z vsem svojim delom in življenjem izpodkopavala.

Ne, pozicije gnilega, parazitskega in brezbožnega meščanstva so izgubljene, enako, kakor nekoč stari rimski imperij ni mogel zdržati navala svojih narodov, ki so stopili na evropsko porišče. Neizbežno prihaja novi red, ki bo pripadal junakom dela.

Ali bo novi red bolj človeški, pravičnejši, boljši, kakor je ta, ki je v zatonu?

Vse zavisi od tega, če bodo ljudje postali boljši. Bolj ko reforma družabnega reda, je potrebna reforma človeka. Ako bo delavski stan, ki prihaja na površje, z dedščino po meščanski družbi prevzel tudi njene zablode: njen materializem, njeno hlepenje po uživanju, njen egoizem..., potem bo vse to, kar je dosedaj bilo slabo, postalo le še stokrat slabše. Kajti materializem bo postal

državna religija, želja po uživanju se bo sprevrgla v hrepenenje po paradizu na zemlji, iz samodržstva mamonističnega kapitalizma bo družba zdrknila pod gospodarsko diktaturo vsemogočnega države, delavec, ki si želi pravice in svobode bo postal brezpraven nihče pod brezvestno in nečloveško tiranijo partije. Ravno v naši bobi nam ne manjka zgledov, kako ena socialna revolucija za drugo delovnemu ljudstvu ne prinaša zaželjene enakopravnosti in svobode, ampak suženjstvo in bedo.

Narodi, ki so prišli pred tisoč petsto leti na ozemlje starega rimskega cesarstva, niso prevzeli gnilobe propadajoče družbe, ampak so postali kristjani. V tem je bila njih poglavitna zmaga, in poročstvo napredka in trajnosti.

Revolucija, ki jo svet danes potrebuje, je revolucija človeka v njegovem mišljenju, hotenju in življenju. Le pod tem pogojem bo novi red, ki se označuje, boljši red od dosedanjega. Potem delavno ljudstvo ne bo suženj ne zasebnemu, ne državnemu kapitalizmu, ne bo hlapčevalo ne denarnim, ne strankarskim mogotcem. Iz naših duš mora materialistično mišljenje in zgolj snovno pojmovanje življenja in njegovih vrednot. Iz naših src mora mržnja in sovraštvo do bližnjega, do drugih stanov in razredov. Kajti sovraštvo ne veže, temveč razkrajja, na njem ni mogoče graditi nove boljše družbe.

Po čemer delavstvo najbolj hrepeni, je pravičnost. Da bo novi red boljši od starega mora biti pravičen. Pravičen v razdelitvi snovnih dobrin; pravičen v priznanju lastnine kot naravne posledice dela, človekove osebe, njegove časti in napredka. Pravičen v proizvodnji, ki naj služi prvenstveno potre-

bam družbe, ne pa dobičkarstvu, kakor je to dandanes. Pravičen v pravnem deležu, ki gre delu iz proizvodnje. Od plače mora živeti delavec in njegova družina. Živeti pa ne pomenja le jesti. Živeti pomenja za človeka imeti, streljo in dom, obleko, vzgojo otrok, preskobo za starost, upravičen dostop do kulturnih dobrin, oddih in prihranek za negotove čase. "Dežela, v kateri delavec ne sprejema za življenje primerne plače, živi v stanju greha," je rekel francoski kardinal Gerlier.

Iz socialne pravičnosti raste tudi prava svoboda. Kolikokrat je delavstvo že umiralo na barikadah za svobodo! Zato novi red, da bo boljši, ne sme poznati ne državnih, ne plemenskih, ne razrednih totalitarizmov. Prinese naj svobodo vsem, posebno ponižanim in razžaljenim.

V družbi, katere vez sta pravičnost in svoboda, bo tudi ljubezen našla svoje mesto. To je potem res krščanska družba, to je tista družba, ki po našem prepričanju edina more prinesiti in zagotoviti boljši red vsem tistim milijonom, ki še danes čakajo rešitve socialnega vprašanja in se bore za pravico in svobodo v svetu.

To je po naše smisel prvomajskega praznika dela! Pogled na pot, ki jo je delavno ljudstvo prehodilo v boju za priznanje časti, veljave in človeškega dejanstva, ki je v delo položeno, — in pogled v bodočnost, kako pripraviti novi red, zgrajen na etičnem vrednotenju dela, da bodeta zagotovljena pravičnost in svoboda v družbi.

Nam Slovencem v emigraciji je prvi maj še posebna pobuda, da bolj kot sicer premišljujemo o tem, kako v času, ki pride, pripraviti in zgraditi red pravice, svobode in miru v naši zasužnjeni domovini.

NAN AHČIN

Drin

Vojaško politični položaj Titove Jugoslavije

V veliki volilni kampaniji za drugi jugoslovanski "parlament" so Tito in njegovi glavni pajdaši, kot n. pr. Moša Pijade, posebno poudarjali potrebo povečanja in zboljšanja jugoslovanske vojske. "Navdušene" volilce so opozarjali, da se bo nova domača industrija nekaj let morala posvetiti predvsem izdelovanju modernega orožja in ostale vojaške opreme. Ista gesla so ponavljali tudi ta mesec ob proglasitvi obvezne predvojaške vzgoje. Tokrat so pa še posebno naglašali nevarnost petih kolon v bodoči vojni, predvsem pa v Jugoslaviji (strah pred kominformovci). Vsa ta pretirana propaganda, ki je vodena iz enega štapa, dovolj jasno dokazuje, da se Tito prihodnje vojne boji, oziroma želi v njej igrati odločilno vlogo, ki naj bi mu uvrstila njegov položaj.

Ob prelistavanju velikih časopisov nam mora pasti v oči dejstvo, da v zadnjih mesecih vsi govore in pišejo samo še v vojaškem izrazoslovju in da je vojaški slovar danes zavzel prvo mesto v politični igri. Mnogi poklicani in nepoklicani izražajo svoja mnenja o verjetnosti izbruhov novega konflikta, danes so se več ali manj vsi zedinili v tem, da je nova vojna mogoča, toda ne verjetna. Mi bi rekli, da so znašli recept, da bo volk sit, koza pa cela! Maršal Tito, kot dober učenec moskovske šole, predobro ve, da Moskva misli drugače, kajti v moderni vojni ni ravno potrebno, da bi morali grmeti topovi, ropotati tanki in brneti letala po zraku. Velike politične cilje je namreč mogoče doseči tudi z drugimi sredstvi kot so: revolucije, neredi, državni udari, grožnje, blokade itd. Tako je dejansko tretja svetovna vojna že v teku in sedaj samo še čakajo, kdaj bo izrazito vojaška intervencija zadala smrtni udarec nasprotniku in bo tako orožje legaliziralo dosežene uspehe. Jasno je, da je Titov generalni štab že dobro preštudiral vse mogoče kombinacije, verjetnosti, izglede in nevarnosti in je moral že sprejeti odločilne sklepe, ki se zasledaj, kot smo to navedli zgoraj, izražajo v potrebi čim hitreje spopolnitve jugoslovanske vojske. In v kake svrhe naj služi ta vojska?

OBOROŽENA SILA SOVJETSKIH SATELITOV

Jugoslavijo in Tita zanimajo seveda predvsem strateški problemi Evrope in delno Sredozemskega bazena, ki bo brezpogojno vključen v oborožen konflikt prostovoljno ali prisilno na tej ali drugi strani. Za presojo položaja je predvsem merodajen odnos vojaških sil obeh strani v danem trenutku in pa čas, v katerem se lahko sprožijo odločilne akcije. Sovjetska Rusija je sorazmerno daleč od neposrednega evropskega bojišča. "Na licu mesta" pa ima zato svoje satelite, ki so se do danes že dobro oborožili. Vsi ti sateliti skupaj razpolagajo trenutno s približno pol drugo milijonsko vojsko, v samih kadrih in še z osemimi oklepnimi divizijami. Tej precej heterogeni sili pa moramo še dodati rusko zasedbeno armado, ki tudi šteje okoli pol milijona mož in ima na razpolago še 6 oklepnih divizij. Potemtakem bi bil Vzhod v stanju, da trenutno, t. j. čez noč sproži dva milijonsko armado, pred katero bi se valilo 14 oklepnih divizij. V enem do dveh tednih vse te vojaške efektivne lahko s splošno mobilizacijo podvoje, t. j. povečajo jih na 4 milijone mož, t. j. ta vojska bi lahko že nastopala, še predno bi se dvignila v akcijo Sovjetska Rusija s svojo udarno vojaško silo.

KAJ PA NA ZAHODU?

Ker je Nemčija še izključena iz vsakega sodelovanja, prihajajo v poštev samo latinske in anglosaksonske države. Italija je kot vojaška sila brezpomembna in bo tako ostala tudi pri vsej ameriškanski vojaški pomoči, čeprav se trudi, da bi pripravila vsaj 10 za borbo sposobnih divizij. Francija se neha v kaotičnem stanju in je trenutno veliko vprašanje, če bo mogla spraviti skupaj predvidenih 20 modernih divizij. Belgija in Nizozemska lahko dasta skupaj 10 divizij (brez vojne tradicije); Švica, ki ima dobro vojsko (6 divizij), želi ostati nevtralna, s španijo postopajo mačehovski, njena oborožitev je pa tudi zastarela. Portugalska s svojimi 4 divizijami je pa že predaleč v ozadju. Zavezniška zasedbena vojska, ki šteje približno četrto milijona bojnikov in pomožnega osebja skupaj,

je danes bolj policijskega, kakor pa vojaškega značaja. Anglija pa na svojih otokih razpolaga komaj še s 6 do 8 divizijami. Tako bi ves zahodni vojaški aparat lahko razpolagal v najboljšem slučaju na samem terenu in za trenutno akcijo, če izključimo vsako možnost sabotaže in pasivnega odpora skupaj s približno 50 divizijami, t. j. z enim milijonom bojnikov, ki bi bi se z mobilizacijo težko podvojili zaradi popolnega pomanjkanja vojaške opreme. Iz tega površnega računa vidimo, da razpolaga trenutno Vzhod (in to brez Sovjetske Zveze) z dvojno številčno premočjo nad Zahodom in da je tudi v moralnem in fizičnem pogledu prednost na vzhodni strani. Zahod lahko računa na boljši položaj samo v materialnem pogledu. Pri tem pa še ne smemo spregledati dejstva, da bi premoč Vzhoda vedno bolj rasla, ker bi lahko iz svojih dežel vedno črpal še nove efektivne brez čakanja na pristanek raznih političnih strank in struj, kakor bo to slučaj na Zahodu.

Po vseh strateških načelih smemo računati, da bo v trenutku, ko bo oborožen konflikt postal neizbežen, vzhodna stran vzela iniciativo v svoje roke in bo v težnji, da prehitijo Zahod, začela splošno ofenzivo proti zahodu s ciljem, da s pomočjo petih kolon, v enem samem zaletu pregazi Zahodno Evropo in pride čim prej do Atlantske obale in do obale zahodnega Sredozemskega morja. S pravilno akcijo oklepnih divizij in z zadostno pomočjo petih kolon (sabotaže v lastnih državah) je mogoče tako odločilno operacijo izvesti v enem do dveh tednih, to se pravi prej, predno bi sploh mogla priti kaka pomoč v Evropo iz Severne Amerike. Hvala Bogu, ne smemo pa vsega gledati tako črno, kajti tukaj pridejo v poštev še bočno ležeče skupine, kakor Grčija s Turčijo na jugu, Skandinavija na severu in ne nazadnje še uporaba atomskih bomb. Izgledi na prve uspehe so pa vsekakor daleč večji na vzhodni, kakor pa na zahodni

POLOŽAJ TITOVE JUGOSLAVIJE

Po svojem vojnogeografskem položaju se nahaja na levem krilu evropske operacijske zone Rusije in tako zapira Sovjetom njihovo tretjo operacijsko smer, ki vodi južno od Alp skozi severno Italijo na zahodno Sredozemsko obalo, medtem, ko bi prvi dve prodirali severno od Alp. Z ozirom na brezpomembno obrambno moč Italije, je ta smer za vzhodne armade najlažja in najkrajša, pa tudi najvažnejša, ker bi s prihodom na zahodno obalo Sredozemskega morja Sovjeti prestigili zahodnim zaveznikom pot po tem morju, s tem bi pa resno ogrozili dovoz potrebne vojaške pomoči svoji južni bojni skupini — Grčiji, Turčiji in ostalim zavezniškim državam. In kakor predstavlja Tito s svojim odličnim položajem nad vse resno oviro za bliskovito akcijo Vzhoda, tako bi predstavljal zopet kot zaveznik Zahoda dragoceno oporišče za zaščito Sredozemlja in odskočno desko za poznejše protiooperacije. In Tito se te svoje strateške vrednosti dobro zaveda.

Vsi vemo, da bo z bodočo vojno postavljen na kocko nadaljni obstoj komunizma, ker komunizem lahko obstoja samo tako dolgo, dokler bo obstojala Sovjetska Zveza. Zato moramo predpostavljati, da bo Sovjetska Rusija poglajala v akcijo vse svoje sile in moči in se ne bo niti najmanj obotavljala, da v svoji začetni poplavi zahodne Evrope ne bi zajela tudi Jugoslavije, če bi ta, recimo, hotela ostati nevtralna ali bi se pa celo poskušala nagibati na zahodno stran. Toda uresničenje te želje in potrebe bi povzročilo celo Sovjetski Rusiji, pri vsej njeni premoči, resne preglavice, kajti njene satelitske vojske Poljske, Češke in Madžarske bodo do zadnjega moža zaposlene na prvih dveh severnih operacijskih zonah. Bolgarijo in Albanijo bosta vezali Grčija in Turčija in bi tako ostala samo Romunija za kazensko ekspedicijo proti Jugoslaviji. Romunska vojska se pa v nobenem primeru ne more primerjati z jugoslovansko, še manj je pa mogoče pričakovati, da bi mo-

SVOBODNA SLOVENIJA

Priloga štev. 4.
27. APRILA 1950.

Año del Libertador
General San Martín

gla pregaziti Jugoslavijo in potem se prodirati dalje skozi Italijo proti Franciji. Ker pa to Rusi in tudi Tito dobro vedo, ne bo preostal sovjetom drug izhod, kakor da bodo morali uporabiti za pokoritev Jugoslavije izjemno del svoje lastne aktivne vojske, katero bodo pravčasno zbrali v Romuniji in Madžarski. Stalno bivališče prej maršala Tolbukhina in sedaj maršala Konjeva v jugovzhodni Evropi menda ne bo daleč od te predpostavke. In to je tisto, česar se maršal Tito še preveč boji in kar mu mora služiti kot vodilna ideja pri njegovih političnih kombinacijah.

TITO KOT KOMUNIST BO ISKAL ZAVETJE SAMO PRI KOMUNISTIH

Tito se predobro zaveda, da ima v lastni hiši še premočno "reakcijo", ki ni za vporabo v nobeni vojni. Svoje lastne komunistirane množice pa tudi njegova avtoriteta in njegov "sijaj" ne bi mogla prepričati in navdušiti za vojno proti Rusiji. In to toliko manj, ko obstoja danes že po vsem svetu, kaj pa še le pri sovjetskih satelitih, neke vrste kompleks inferiornosti v odnosu do Rusije, kakor je obstojal sličen pojav v zadnji vojni do Nemčije, vse do leta 1942. Torej, kaj mu preostaja? Ohraniti nevtralnosti ne bo mogel, ker je Rusi ne bodo priznali, niti spoštovali; naslon na zahodne zavezniške bi bil zanj prenevarjen in prerisanten, ker bi ga ta pustil v začetni dobi vojne na cedilu, ne namerano, ampak že z ozirom na splošno krizo, ki grozi vsej zahodni Evropi za ta slučaj. Že sam nagon samoohranitve, brez ozira na vse dosedanje prepire in posvajanje, mu bo narekoval, da se bo zopet vrnil pod okrilje Sovjetske Zveze in to seveda pod čim boljšimi pogoji. Glavni predpogoj pa je, da bo v danem trenutku vojaško čim močnejši, kajti Sovjeti cenijo prijateljstvo po številu divizij. Če se mu bo to posrečilo, bo lahko mešetaril in izsiljeval svoje sedanje smrtno sovražnike in ko bo uspel s tem, bo kot njihov zopetni zaveznik in tokrat kot pravi maršal vodil verjetno zmagozladen pohod skozi Severno Italijo, kar tudi ni brezpomembna stvar.

Če danes Tito s svojimi pomočniki prepričuje jugoslovanske narode, da se mora država čim bolj in čim prej moderno oborožiti in je v to svrhu treba zaposliti vso domačo industrijo in še povrh tega prosi in išče pomoči in podpore pri zahodnih "reakcionarnih" državah, potem ta ogromna žrtev pri znani težki gospodarski krizi v državi samo potrjuje dejstvo, da Tito zasleduje jasno določen cilj: v slučaju novega svetovnega konflikta se vrniti kot izgubljeni sin v objem Sovjetske Rusije, toda ne kot skesanec, ampak kot enako-proven član in ji prinesiti v dar čim boljše oboroženo, močno in bojažljivo jugoslovansko vojsko, kar pa danes lahko doseže samo s pomočjo Amerike.

Ne vemo koliko je zahodnim državam na tem, ali bo Titova vojska boljše ali slabše oborožena, ko se bo vrnila zopet v zbor sovjetskih satelitov. Ne moremo pa predpostavljati, da bi Anglosaksonci bili toliko naivni, da bi verjeli, da bo Tito v slučaju vojne ostal nevtralen ali celo njim naklonjen. Če danes podpirajo Titov režim, mora to imeti svoje tehtne vzroke, jasno je pa tudi, da z zboljšanjem jugoslovanske težke industrije pomagajo tudi v veliki meri izdelavi onih topov in tankov, ki bodo enkrat še preradi streljali na njihove divizije in povečevale število njihovih grobov. Kar se pa tiče pomoči v denarju, so pa menda tudi v zmoti, če menijo, da z zlatom natovorjen osel res preskoci vsako ograjo. Morebiti; toda one za železno zaveso — gotovo ne!

V. V.

PROBLEMI SLOVENSKEGA KMETIJSTVA

S komunistično revolucijo je slovensko kmetijstvo začelo svojo novo pot, ki je sicer nekatere razočarala, a je bila popolnoma taka, kakršno je moral predvidevati poznavalec načel in programa komunistične partije.

Ne da bi se spuščal v razvoj kmetijske politike, ki jo je KPJ prakticiralav petletni dobi svoje oblasti, bi se omejile na kratki pregled sedanjega položaja, ki ga označuje ena od taktičnih etap "socialistične preobrazbe vasi."

"Nova doba," ki sovпада z leti komunistične diktature, se je začela razvijati v znamenju borbe za industrializacijo in podcenjevanja če že ne omalovaževanja kmetijstva. Komunistem je zaradi svojih ideoloških in političnih načel oboževalec industrijske proizvodnje. Delavstvo industrijskih podjetij je temeljni element za socializacijo družbe. Vsa ta človeška masa, ki nima drugih dohodkov kot nagrado za svoje delo, je zato bistveno odvisna od gospodarja, ki mu daje delo. Vključena v mehanično proizvodnjo, podvržena delovni kontroli, političnemu nadzorstvu, odvisna glede stanovanja, prehrane... je popolnoma, čeprav nehoti, postavljena kot stroj, ki mu streže KPJ. Politični funkcionarji "trenirajo" to množico, da se bo navadila na spontane reakcije po želji partijskega vodstva. Vključena je v tempo proizvodnje; ne more se mu umakniti, še manj podrediti si ga.

Delavstvo je torej zaradi svojega socialnega in gospodarskega položaja v popolnih rokah partije.

Poleg tega je industrijska proizvodnja, "progresivnejša," sposobna neprestanega napredka. — Njena vrednost stalno raste, ne v postopici, temveč skokoma. Predstavlja moč države, gospodarsko in politično. Danes je eden naj-

važnejših elementov civilizacijske rasti. Pomaga "mehanizirati" človeka, njegovo življenje, oslabiti v njemu duhovne sile, da počasi otopi za vse tisto, kar človeka dviga nad materialno stvarnost.

Delavstvo v komunistični državi je podvrženo najstrožji disciplini; saj je organizirano in brigade, ki so podobne vojaški organizaciji.

To je par točk, ki ponazarjajo priprave prijeme za usužnje industrijskega delavstva. Komunistična partija jih je skozi leta svoje revolucionarne borbe dobro spoznala in izkoristila; tako pri nas kot v drugih deželah.

Precej drugačen problem pa predstavlja kmetijstvo in kmečko prebivalstvo. To je gotovo eno najbolj težkih vprašanj, ki jih mora reševati komunistična partija. In to po vseh deželah, kjer ima opravka s svobodoljubnimi in svobodnimi kmeti. Na tem področju socializacijski proces zahteva najdaljšo dobo in največ taktiziranja. Če nikjer drugje, tu mora tudi partija napraviti od časa do časa umik, seveda zgolj trenuten in začasen. Nepočakani in nasilni, kakršni so partiji, morajo zaradi odpora, ki stavlja večkrat v nevarnost ne samo plan kmetijske proizvodnje, temveč prav s tem tudi plan industrijske proizvodnje, iskati pomirjevalnih "totoemov" in ublažiti frikije, ki jih v skupno škodo, izziva preuranjeno delo partije na vasi.

V Sloveniji je odpor kmečkega prebivalstva proti reformnim akcijam komunistične partije z ozirom na spreminjanje socialno-gospodarske strukture podželja, razumljiv iz splošnih, objektivnih, specifičnih pogojev, v katerih se more razvijati uspešna kmetijska proizvodnja in iz posebnih značilnosti slovenske zemlje.

SOCIALISTIČNA REFORMA KMETIJSTVA

Komunistična partija stremi za uresničitvi kolektivističnega reda, ki ga je možno doseči s pomočjo dialektičnih faz. Ena, morda najbolj elementarna od teh razvojnih stopenj je socialistična doba. Pomeni prvi revolucionarni spoprijem s kapitalističnim redom in njega likvidacijo. Socialistična reforma je zato zelo težavna in iskanja polna doba, ki mora najti metodoloških zvez med preteklim, t. j. kapitalističnim ekonomskim sistemom in tistim, ki je končni cilj vseh komunističnih revolucionarnih podvigov.

Za nas je važno vedeti, kakšna je oblika in vsebina ureditve kmetijske proizvodnje in socialne strukture vasi, ki jo hoče uresničiti komunistična partija v socialistični dobi svojega socialnega in ekonomskega reformizma. Seveda je to, po komunistični teoriji zgolj prehodna doba in prehodna ureditev, ki bo izgubila svoj smisel in svojo obliko, ko bo razvoj prišel do komunistično urejene družbe. Vendar cilji, prestavljeni v negotovo in oddaljeno prihodnost, ne vzbujajo našega zanimanja, ki se obrača predvsem na stvarnost in na bližnje reforme, ki jih je možno predvidevati.

Socializacija vasi, ki je samo del celotnega programa komunistične partije, naj bi ustvarila "kmetijsko industrijsko proizvodnjo" to se pravi, naj bi deželo dosedanje metode proizvodnje popolnoma spremenila in jo čim bolj približala metodam industrijske proizvodnje. Zato je treba spremeniti lastniške podstavke in socialne odnose, ki so doslej vladali na vasi. Kmetijstvo je vse, kakor bilo vse bolj podobno obrtništvu, torej malim enostavnim proizvodnim enotam, kakor pa moderni mehanizirani industrijski proizvodnji, v kateri vladajo brezosebni odnosi.

Individualizem, ki je vladal na vasi in ki je bil eden osnovnih gibal iniciativ ter delovnega zagona našega kmeta, je velika, če ne popolna ovira uresničitve komunističnih načrtov. Tak svobodni kmet na svoji zemlji ne bo nikdar postal socialističen človek z novo miselnostjo in s hotenjem konstruktivnega sodelovanja pri izvrševanju političnih ciljev komunistične partije. Ako ohrani svojo neodvisnost in svobodo ne le da ima možnosti ne-sodelovanja temveč preprečuje ves uspeh komunističnih akcij. Načrtno gospodarstvo, kakršnega si zamišljajo komunisti, ni mogoče prakticirati ob individualni svobodi proizvajalcev in potrošnikov.

Zato je treba čim hitreje uveljaviti socialistične odnose na deželi in sicer z ustanavljanjem zadrug, državnih posestev, ekonomij, z organiziranjem partijskih jeder in drugih pro-partijskih

organizacij, ki jih ljudje nove stvarnosti imenujejo "množične organizacije". Na ta način dobiva partija in z njo zvezana državna oblast podrobno kontrolo nad življenjem na vasi, ter lahko uporabi razpoložljiva sredstva, ki omogočajo "protovoljno" izvrševanje planskih določb. Vaški zaupnik partije ali drugih "ljudskih oblasti" posreduje interesiranim oblastnim organom poleg dejanskega stanja na vasi tudi proizvodne možnosti, ki bi se jih dalo izkoristiti v prid državi s pomočjo oblastnega posega v svobodno razpolaganje z zemljo in pridelki posameznih kmetov.

Zadruga naj bi dosegle postopoma kolektivizacijo vasi. Dosedanji, svobodni kmet postane navadni delavec "skupnega" zadrugnega obrata, ki obsega obdelovanje zemlje, gojitev sadnega drevja, živinorejo, obrtne delavnice (kovačnice, mizarne...) Plačo mu odmeri zadruga po določbah državnih oblasti z ozirom na višino pridelkov, ki jih je omogočil državi s svojim delom. Ne velja torej osemurni delavnik niti ne ugodnosti, ki jih uživa industrijski delavec v mestu. Država stavlja svoje zahteve po višini proizvodnje svojemu zaupniku, ki je predsednik zadruga; le-ta pa potem iztirjava iz članov zadrug čim več dela in drugih dajatev. Pogosto morajo poleg dela na polju, v sadovnjaku, pri živin... delati na cesti, graditi zadrugne domove, pomagati pri gradnji industrijskih naprav v bližnjih večjih krajih... hoditi na "zvezna" dela (cesta Zagreb—Beograd, graditev novega Beograda...) in podobno. Čim bolj bi se zadrugništvo posplošilo tem večja bi bili kontrola države nad delom in življenjem vaščanov. Tako se bo moral tudi kmet navaditi, da bo zgolj sprejemal navodila in ukaze ter jih izvrševal. Zato je popolnoma razumljiva nepočakanost komunističnih funkcionarjev, ki bi radi videli čimprej kolektivizacijo vasi. Kmet bi postal proletarec, navadil bi se na skupne kuhinje v zadrugnih domovih, na delo po normah, v brigadah, približal bi se z ozirom na svoj položaj in pozveje tudi z mentaliteto socialističnemu delavcu. Manj cenjen sicer kot delavec v industriji, defavoriziran z ozirom na dolžino delovnega dne, glede na zaslužek, glede na socialne ugodnosti, vendar popolnoma odvisen od države in njene miloščine.

ZADRUŽNIŠTVO V LR SLOVENIJI

V demokratični ureditvi pravilno pojmovano zadrugništvo pomeni koristno vzajemno pomoč. Vsem je dobro poznana vloga, ki so ga imele zadruga za gospodarsko osamosvojitev kmetov in za zboljšanje njihovih socialnih pogojev. Zadostuje že omeniti delo dveh

pionirjev zadrugništva med Slovenci: Dr. Janeza Evangelista Kreka in Dr. Vošnjaka. Zadruga so ostale vse do zadnje svetovne vojne svobodne. Vsakdo je lahko vstopil in vsakdo tudi mogel izstopiti. Kmet je ostal svoj gospodar in prav to njegovo neodvisnost so zadruga najučinkoviteje branile proti kapitalističnemu izkoriščanju in proti političnemu pritisku države. Zadrugništvo, v poštenem in izvirnem pomenu besede, je pri Slovencih tako dobro poznano, da se mi ne zdi koristno spuščati v opis njih strukturne in funkcijske značilnosti v narodnem gospodarstvu.

Politične spremembe po zadnji svetovni vojni so prinesle nove oblike "zadrugništva". Dobili smo ustanove, ki sicer nosijo prav tako ime "zadruga", a so v vseh pogledih brez sorodstva z dosedaj poznanim zadrugnim gibanjem. To je takoj razumljivo ob dejstvu, da sedanje zadrugništvo, o katerem je mnogo govoriti v Sloveniji, ni neka neodvisna, spontana organizacija dela slovenskih kmetov, ampak je le sredstvo v rokah KPS, za uresničitev komunističnih načrtov na vasi. Politična oblast je tista, ki s svojim totalitarnim posegom organizira "zadruga" na način, lasten političnim in gospodarskim načelom komunizma.

Skušal bom na kratko pokazati položaj kmečkih obdelovalnih zadrug v LR Sloveniji.

Slovenija ima izmed vseh jugoslovanskih ljudskih republik najmanj kmečko-obdelovalnih zadrug. LR Slovenija je v tem oziru na zadnjem mestu tudi če

marca 1949	85 zadrug z 2.124	gospodarstvi in s	13.944 ha površine
avgusta	132	4.825	23.614
oktobra	327	7.893	67.038

Protisk, ki so ga izvajali politični aktivisti na vasi, je dosegel pristop k zadrugam tudi večjih kmetij. V prvi dobi, to je od marca do avgusta 1949 je bil povisek novih gospodarstev večji kot pa je bila ozemeljska povečava zadrug. Število v zadruga vključenih kmetij se je povečalo za 127%, zadrugna površina pa le za 106%. V drugi, veliko krajši dobi, pa je bil rezultat popolnoma nasproten. Zadrugna površina se je povečala za 134% medtem ko je število kmetijskih gospodarstev naraslo le za 63%. Število kmetsko-obdelovalnih zadrug se je v celoti dvignilo v LR Sloveniji od začetka leta 1949, ko jih je bilo 52 na 340 ob koncu preteklega leta; porast znaša 554%. V vsej državi se je v istem času število zadrug povečalo od 1317 na 6626, ali za 403%. Iz teh podatkov je razviden izredno hiter tempo zadrugnega razvoja v LR Sloveniji v letu 1949. Pritisk je bil v Sloveniji najhujši, ker je bil odpor kmetov proti zadrugam največji. Saj je slovenski kmet kulturno - prosvetno najbolj vzgojen; par desetletij prosvetnega dela, ki je bilo res moderno in napredno v smislu krščanske socialnih nauk, je pustilo močno znamenje v dovojnih prosvetnih in socialno - gospodarskih organizacijah. Le — te so našemu kmetu dale izobrazbo in vzgojo; danes samo nasilje giblje novo progresiv-

upoštevamo številčno pomembnost prebivalstva LR Slovenije v celotnem prebivalstvu FLR Jugoslavije. LR Slovenija ima ca 8.8% prebivalstva Jugoslavije; ima pa le 5,5% vseh kmetijsko-obdelovalnih zadrug. Vendar je pomembna razlika, ki jo je treba takoj omeniti, med Slovenijo in Jugoslavijo glede relativne pomembnosti kmetijstva z ozirom na zaposlenost prebivalstva. V celotni Jugoslaviji predstavlja danes kmečko prebivalstvo 69% vsega prebivalstva, v Sloveniji pa le 43,5%. Po izvzetju Slovenije iz jugoslovanske celote, dobimo 71,5% kmečkega prebivalstva v neslovenskih delih Jugoslavije. I. teh računov sledi zaključek, da ima LR Slovenija z ozirom na relativno število svojega kmečkega prebivalstva in v primerjavi z državnim povprečjem, še vedno kakih 10 zadrug premalo. Brez porasta zadrug v ostalih delih države, bi LR Slovenija morala za 3% povešati število svojih zadrug, da bi prišla do relativne enakosti z ostalimi republikami.

Vse do leta 1949 zadrugništvo v LR Sloveniji kljub državnim pomoči in partijski propagandi ni našlo poti pravega razvoja. Ostalo je tako okrnjeno v smešno majhnem krogu slovenskega kmetijstva, da je partija začutila svoja slaba tla in začela posebno akcijo za socializacijo vasi. Rezultati so se pokazali kmalu, četudi bolj skromni kakor pa jih je politično vodstvo pričakovalo.

Na podlagi časopisnih poročil je bilo v LR Sloveniji

marca 1949	85 zadrug z 2.124	gospodarstvi in s	13.944 ha površine
avgusta	132	4.825	23.614
oktobra	327	7.893	67.038

no delo na vasi in skuša uničiti tisto, kar so dosegle naše katoliške organizacije.

"Ofenziva" za razširitev zadrugništva v Sloveniji je sledila II. plenumu CK KPJ, ki je postavil cilje in podal smernice. Odsev teh odločb so resolucije plenarov CK KPS, CK IMJ in GO OF Slovenije. Vse te resolucije niso dodale nič novega, temveč so zgolj tolmačenje odločkov, ki jih je izdal Politbiro CK KPJ. Seveda tudi ta ofenziva ni imela velikih uspehov, če pomislimo kolikšen del slovenskih kmetij je še ostal izven zadrug in če pogledamo proizvodnjo in rentabilnost svobodnih kmetij ter tistih, ki so vključene v zadruga.

Vendar tudi v Sloveniji sami zadrugništvo ni imelo po vseh pokrajinah enakega uspeha. Najslabša je ljubljanska oblast, ki je sicer največja od treh slovenskih oblasti. Politična oblast ni z njo zadovoljna, ker v njej gre razvoj teritorialne razprostranjenosti navzdol in ne navzgor, kakor kaže slovensko povprečje. Prav v začetku zadrugništva se je združilo nekaj večjih posestev v zadruga; nato pa so vstopali v zadruga vedno manjši posestniki, dočim so se večji izogibali zadrug pač iz razumljivih razlogov.

V ljubljanski oblasti je bilo:

1946	4 zadruga s	87 gospodarstvi in s	1936 ha zemlje
1947	6	151	2923
1948	14	214	3128
1949 (VII)	85	1608	16812

V prvem letu (1946.) je pripadlo povprečno na vsako gospodarstvo, ki je vstopilo v zadruga ca 22 ha zemlje, julija 1949 pa le nekaj čez 10 ha zemlje. To nazadovanje v ozemeljskem doprinosu v zadruga zapazimo tudi če računamo procentualne poviške števila gospodarstev, ki so vstopila v zadruga in ozemeljske poviške zadrug. Od 1947 na 1948 se je število gospodarstev vključenih v zadruga povečalo za 41%, zemeljska površina zadrug pa le za 7%; od 1948 od julija 1949 pa zaznamujeta oba poviška 651% in 437%.

Od oktobra lanskega leta do letos (marca — aprila) zadrugništvo ni pokazalo kakega posebnega napredka. Vzrok je tudi v spremembi stališča "ljudskih oblasti" do "zadrugne politike", ki so ga razni govorniki pojasnjevali v svojih propagandnih predvolilnih govorih. Dosedanji "uspehi" zadrugništva z ozirom na kmetsko proizvodnjo so narekovali nekatere taktične reforme. Dokazujejo popolnoma jasno, kakšno korist prinaša nasilje nad kmeti, dobrini skupnosti.

(se nadaljuje)

Dr. J. A.

biskalo tudi mnogo tukajšnjih prijateljev lepih umetnosti, ki so v svojih sodbah ugotavljali visoko stopnjo umetnosti slovenske slikarke.

I

Kdor je imel priliko v domovini videti dela Bare Remčeve na razstavah, je mogel tokrat ugotoviti, da je umetnica krenila velik korak naprej. Vsa razstava je po svojih delih podčrtala, da sta se doživeti njenih del in vsebina njenih barv izravnala in da izpričuje tako njena umetnost osebnost, ki se ustavljuje. Čustvenost njenih slik je v razmerju z dinamiko zamisli. Podajanje in zajemanje barve je izvirno in prepričljivo. Vsa dela pa preveva močno pesniško doživetje, ki je v vsakem motivu novo, vendar uravnoveseno in iskreno.

Toplino in globoko vero svojih ustvaritev pa posreduje umetnica z liriko, ki dviga vsa njena dela daleč proč od sodobnih stremeljenj formalizma in naturalizma; dasi ni nikjer podan umik od modernih teženj po izražanju, je vendar povsod podana premoč idealizma.

II

Ta globoka vsebina umetnosti se je dvignila do te stopnje po dolgih in težkih letih dela v razmerah, ki so značilna za vsa ustvarjanja umetnikov v emigraciji. Vsa velika dela v tujini so mogla prodreti samo tedaj, kadar so slonela na visoki osebnosti in na veri, ki je taka dela narekovala.

Pot slovenske umetnice v naših časih ni bila lahka, v veliki meri še mnogo težja kakor pa za stvarjalca, ki bi pripadal večji in uplivnejši narodnostni skupini. Resnično poslanstvo umetnice in zvestoba temu poslanstvu je bila tista, ki je bila prepričljivo izpričana na tej razstavi Bare Remčeve v Buenos Airesu.

III

Njena razstava je bila letos med prvimi, ki so začele letošnjo sezono v dolgi vrsti razstav, ki si bodo sledile v množici galerij te prestolnice. Poleg kopice domačih umetnikov se prirejšajo razstave francoskih, angleških, španskih in italijanskih umetnikov.

Kdor je imel nekoliko sreče in prilike, da je kdaj obiskal to ali ono pomembnejšo razstavo, more biti umetnosti Bare Remčeve zelo vesel. Njena umetnost je danes na mednarodni višini; tako kakor je bila slovenska umetnost ves čas zadnjih desetletij v pravem stiku s stvaritvami drugih evropskih narodov, tako smo z deli Bare Remčeve v trdnem sklopu tradicije, na kateri sloni naša slovenska umetnost.

Ta ugotovitev ni majhne vrednosti; zato bo pa treba računati z ovirami in presodki, ki bi se hoteli truditi, da bi to našo umetnost tukaj pravilno razumeli, pa za tako pravilno spoznanje in presojo manjka prvin, ki so opora naši kulturi.

Razstava Bare Remčeve je resnično velik dogodek v kulturnem poslanstvu naše emigracije in velik doprinos nalogi slovenske kulture v tem času. Njen javni nastop je obenem zgovoren dokaz o vrednotah, ki žive med nami; njen uspeh je spricevalo o moči in zmogovitosti teh vrednot. R. J.

Bara Remec: Refleksija (lesorez)

V dvoranah Galerije Antu, ki ima svoje prostore v središču Buenos Airesa — v Floridi, je bila konec marca in začetkom aprila razstava slovenske umetnice, akademke slikarke Bare Remčeve.

Bila je to verjetno prva slovenska razstava v prestolnici Argentine in prav tako tudi prva javna slovenska kulturna prireditve; odziv med našimi rojaki je bil zato zelo velik, prav tako pa je razstavo o-

Prav za pasje dni v juliju ima Jakec vsako leto god.

Za svoje trinajsto srečanje s svetim Jakobom, je dobil od tete Jedert, ki je bila v mestu učiteljica, zanimivo knjigo. Rad jo je prebiral, saj je bilo v njej mnogo lepih reči. Za vse pa Jakec tudi ni bil navdušen, dasi mu je vsaka novost močno ugajala.

Na poti v šolo je bil Jakec pravi junak. Razkladal je šolarjem razne umetnosti, katerih se je naučil iz tetine knjige, da so njegovi tovariši kar zijali in zastavljali jim je uganke, ki jih še Jakecva rajna babica ne bi znala razvozlati, čeprav je ona znala vse in mnogo več kot gospod učitelj v šoli.

To so tuhtali Mlinarjev Vanč in Koširjev Cene, Jazbečev Vili in Cvekovi Tinko in drugi, ko je Jakec zinil eno izmed tistih pomembnih:

"No, pa povej ti, ki si Mlinarjev: Kdaj je mlinar v mlinu brez glave? Vidiš, da ne veš, čeprav si Mlinarjev Vanč."

"Kaj praviš, Cenek, zakaj ni Primož Trubar nikoli jedel krompirja?"

"Tega pa se nismo učili, ko so nam gospod učitelj razlagali v šoli o protestantih", se je branil Cene.

"Pa povej ti, Tinko, ki imaš verouk vedno pet: Kaj ima Adam spredaj in Eva zadaj?"

Tega še Tinko ni nikoli slišal, čeprav je skoraj na pamet znal zgodbo o Adamu in radevedni Evi.

Jakec je bil ponosen na svojo učenost. Med potjo v šolo in iz šole in med šolskimi odmori je vedno več znal kot v šoli med poukom. Tam je rad prepustil, da so se postavili drugi mesto njega.

★

Bilo je v prvih dneh oktobra. Jakec je zvečer, ko se je vrnil iz šole prebiral tetino knjigo in se tako pripravljala za svoje popotno poučevanje. Bere naslov: **Recept za dobro voljo.** Jakcu sicer dobre volje ni manjkalo. Tu in tam, posebno v šoli, pa ga je rada zapustila. Zato se je Jakcu zdelo primerno, da si pridobi to novo "čednost".

Recept za dobro volje je bil kaj enostaven:

"Ko zjutraj vstaneš, se brž obleci, stopi pred ogledalo, se nasmehni in ves dan obdrži tak smehljajoč obraz."

"No, če hujšega ni", si misli Jakec, "je kaj lahko biti vedno dobre volje. Takoj jutri preizkusim ta novi recept!"

Zjutraj se je Jakec zbudil, ne da bi ga bilo treba klicati. To se ni zgodilo niti vsake kvatre; morda na Miklavžovo jutro, ko mu radevednost, kaj je ponoči prinesel Miklavž, ni dala spati; pa še morda za kakšen izlet, ko je bilo treba zgodaj vstati.

Ponoči se mu je sanjalo, da je ves svet eno samo veliko ogledalo in v njem kot ogromen sod njegov smehljajoči se obraz.

Ko je sosedov petelin še v polsnu zakikirikal, je Jakec že delal načrte, kako bo danes ves svet iznenadil s svojo dobro voljo. Vsi se bodo čudili in se spraševali, odkod jemlje Jakec dobro voljo in vedro razpoloženje.

Brž, ko je zaslišal, da je mama zaročena z lonci v kuhinji, je Jakec vstal. Hitro se je oblekel in stopil pred veliko ogledalo.

Samemu sebi se je nasmehnil in Jakec onstran svetle šipe se je tudi nasmehnil. Jakec se je še bolj nasmehnil in tudi Jakec onstran ogledala se je še bolj nasmehnil. Usta so se mu razširila do ušes. Svetli zobje so se belili le eden je manjkal v desnem kotu. Mama je rekla,

ZA NAŠO MLADINO

"ZBOGOM TETKA KOLEGICA"...

da mu ga je odnesla miška in mu bo čez kakšen mesec vrnila lepšega. Morda res. Smehajočega obraza je še enkrat preletel v mislih ves današnji program: Zajtrk, pot v šolo, šola sama, pot nazaj, kosilo...

Vse bi bilo lepo in zanimivo, samo če bi šole ne bilo. Desetkrat na dan bi šel raje sem in tja, v šolo in iz nje domov, samo, da bi ne bilo treba sedeti pri miru v šoli ohraniti vedno smehljajoči obraz in dobro voljo. Sklep je sklep!

V kuhinji ga je sprejela mama.

"Dobro jutro, mamica!" je smehljajoče pozdravil Jakec.

Mati je bila zmedena. Že dolgo ne pomni, da bi jo fant tako prijazno pozdravil, posebno zjutraj, ko je ves čemer in krmežljavega obraza prilezel iz pod odeje, ko ga je že tretjič poklicala. Danes pa tako zgodaj na nogah, lepo umit in počesan ter povrh še dobre volje.

"Kaj pa je s tabo, otrok, ali ne misliš danes v šolo?"

"Zakaj ne, mama? Seveda grem."

Mama si ne more razložiti tega nenavadnega fantovega obnašanja. Maje z glavo in stopi h koledarju.

"5. oktober. Sreda. Delavnik."

"Imate danes kaj posebnega v šoli?"

hoče mama na vsak način dognati vzrok izredne Jakčeve dobre volje.

"Ničesar, mama! Navaden dan."

"Poba, zakaj si bil pa včeraj zaprt v šoli, ha?" je iz sobe zarentačil oče.

"Veš, očka", je smehljajoče pripovedoval Jakec, "sosedov Tinč je med odmorom vrgel jabolko v Korenovega Mihca. Jaz sem jabolko med potjo ujel in ga zabrisal Tinču v trebuh. Hotel sem braniti Mihca. Učitelj pa, ki vedno drži s sosedovim Tinčem, mi je to zameril in tako sem moral malo počakati po šoli", je veselo razlagal Jakec.

Oče je medtem že pridrsal čez prag, razmršen in še neumit, v velikih dedkovih copatah, ki so imele po dve luknji vsaka. Očetov ogromen palec, ki se je končal z velikim črnim nohtom, je radevedno gledal iz copate.

"Pa se še temu smejiš, krola!" Preden se je Jakec zavedel, je že padal tenek brezov žegen po plečih.

"Ti bom že dal. Kako se mi posmehuje, gromska strela!"

Jakcu so nehoti zlezla usta čisto skupaj. Čelo se mu je nabralo v gube. Pa le za hip. Spomnil se je svojega sklepa in kljub neprijetnim učinkom brezovke, je kazal njegov obraz prav nasprotno občutke.

Mami je bilo silno nerodno. Ko je Jakec zbežal za drvarnico, je mama pokarala moža:

"Stari, kaj pa navsezgodaj razsajaš in pretepaš otroka? Pa prav danes, ko je s tako dobro voljo vstal. Gotovo je naredil sklep, da se bo poboljšal. Kar sam sebi pripiši, če si mu z brezovko izbil dobre sklepe."

"Beži, beži. Mica! Naš Jakec, po dobri sklepi! Brezovo olje je zanj najboljši zdravilo. Žal, da ga ti ne znaš rabiti in z njim zdraviti fanta."

Ko se je nevihta polegla, je prišel Jakec k zajtrku. Mati se je morala skraj na glas čuditi, da ni pritullil k mizi, kakor se je to po takem tepežu rado zgodilo. Nasprotno: smehljajoče je

pokukal skozi vrata in pogledal, v katero smer je odneslo temne oblake.

Mamica je hotela udarce ublažiti s tem, da mu je v kavo dala dve žlici sladkorja več kot navadno.

Jakec je hvaležno sprejel to mamino potuho.

"Le glej, da boš danes priden v šoli. Popoldne pride iz mesta teta Jedert, ker ima oče jutri rojstni dan."

Naznanitev obiska tete Jedert ni ravno kaj blažljivo vplivala na Jakca. Že res, da mu je teta Jedert marsikaj darovala, pa je moral vse te darove temeljito plačati s poslušanjem njenih dolgovernih pridrig, ploho očitaj in zaničevanj.

Jakec je dobro razumel teto Jedert. Tisti dan, ko je prišla k njim iz mesta, ni imela šole. Vse, kar je bilo namenjeno otrokom tisti dan v šoli, je morala nekam iztresti. In žrtev je bil Jakec. Kako prijetno bi bilo na svetu, če bi ne bilo tete Jedert!

Jakec je srečno pozajtrkoval. Oče se ni prikazal več iz sobe. Tiho je naredil načrt, kako bo šel v svojo sobo, vzel torbico in brez vsakih ceremonij odšel. Prava zmaga bo, če se mu bo posrečilo prethotapiti torbico skozi kuhinjo in vežo tako, da ne bosta ne mama, ne oče videla, da na torbici nima več jermena. Doma pač mislijo, da mora taka le torbica večno trajati. Kaj, jermen! Boga naj zahvalijo, da ima po tolikih bitkah sploh še torbico! Če bi to izgubil, bi bila večja škoda. Pa starši tako malo mislijo. Kar naprej se za vsako malenkost znašajo nad njim.

Načrt je narejen.

Tedaj se vrata odpro.

"Oče s palico". Nagonsko ga vrže ta misel po koncu. Stol pod njim je odletel na eno stran, miza se je nagnila na drugo, prazna skodelica se je potrkala z mize in se razbila.

Mati je kriknila. Oče je besno skočil proti fantu. Jakec pa skozi vrata na dvorišče.

Tam je po dolgi nočni straži utrujen dremuckal pes Kastor. Nenaden tek ga je splašil in se preden se je zvesti čuvaj mogel premisliti, je bil Jakec že na tleh z raztrganimi hlačami.

Pa tudi ta nepredvidena nesreča ni vzela Jakcu dobre volje. Nasprotno! Dobra volja se je ta dan stopnjevala tako, kakor je na drugi strani rastla očetova nevolja.

Jakec je že poznal očeta. Imel je slabe skušnje z njim. Vedel je, da če neče nesti v šolo par krepko debelih klobas, se ne sme približati kuhinji in veži. Ubila skodelica in strgane hlače so prevelika preizkušnja v potrpežljivosti strogega očeta. Do večera bo že vse pozabljeno. Danes mora v šolo brez torbice in s strganimi hlačami. En dan bo moral tudi učitelj v šoli potrpeti brez njegovih knjig in zvezkov.

In Jakec je zadovoljen in smehljajočega obraza podvel pot v šolo.

Na mostu čez potok za vasjo je srečal občinskega reveža Poštajnjarja. Otroci, ki na človeku opazujejo vsako napako, so jo odkrili tudi na beraču. Venomer je menceal in cepetal z nogami. Zato so mu dali ime: Cepetajnar. To se je staremu občinskemu revežu zdelo na moč žaljivo. Vsako žaljivo bi raje pre-

nesel, kakor to, da ga je kdo nazval "Cepetajnar."

Jakec je v svoji dobri volji pozabil na to, kaj beraču ugaja in kaj mu ni všeč. Nič hudega slutec, ga je pozdravil čisto po domače:

"Dobro jutro, Cepetajnar!"

Kakor bi ga pičila kača, se je sključeni berač zravnal, zavijtel palico in jo z vso silo zabrisal v Jakčev hrbet. Od sile ga je zaskalelo. Obrnil se je pobral palico, s čmernim obrazom pogledal berača ter vrgel palico v vodo. Še preden je padla v potok, se je zavedel, da je storil napak. Berače in stare ljudi mora spoštovati in veseli obraz mora ohraniti skozi ves dan. Količkor so ga noge nesle, je tekkel vzdolž potoka in rešil palico.

"Cepetajnar" pa je ves razburjen stal na mostu in v zadregi menceal, vmes pa s nespoštljivimi priimki obkladal sodobno mladino, ki ne zna spoštovati starih ljudi.

V previdni razdalji je pustil Jakec ob cesti beračovo palico in odhitel v šolo.

Pri gostilni pred šolo je dohitel lepo oblečenega gospoda.

"Kdo neki je to?" se radevedno sprašuje Jakec. "Tega gospoda še nisem videl v naši vasi." Radevednost ga je kar razjedala. Skušal je prehiteti moža, da bi mu pogledal v obraz.

"Dobro jutro," je vljudno pozdravil Jakec.

Mož je postrani pogledal in odzdravil.

"Čigav si pa ti?"

Bogatajev Jakec iz Razdrtega sem. Kdo ste pa vi?"

Tujec je osuplo pogledal preko naočnikov.

"Kaj te pa briga, mali radevednež! Kdo te je pa olike učil, pobič?" je rentalil tujec. "Me boš kmalu spoznal!"

Jakec je ob teh osornih besedah hitreje stopil.

"Ta je pa lepa! Vsak se ima pravico nad otroci jeziti. Pa me je on prej vprašal, čigav sem. On je večji in bi moral biti zato tudi bolj olikan, če je že res neollikano spraševati drug druga, čigav in odkod je."

"Pa kaj bi prazne marnje", zamahne Jakec z roko popravi svoj nekoliko vznemirljiv obraz v zadovoljne gube in steče proti gruč šolarjev, ki gredo pred njim. Že oddaleč zapazi v skupini Črnakovega Jožeta z dolgimi, razmršenimi lasmi. Ko sta šla včeraj iz šole, ga je Jože zmerjal. Na vse grlo je kričal:

"Bogotaj, kokodaj, Bogotaj, kokodaje..."

Jakec mu je včeraj obljubil, da ga bo ob prvi priliki pretepel. Že stoji pred njim. Prime ga za vrat in mu na ves glas zavpije v uho:

"Černjak!" tako je namreč novi gospod učitelj klical v šoli Črnaka. Jože se je prestrašil. Vedel je, kako trde so Jakčeve pesti.

Toda čudo! Jakec danes ne udari. Samo široko se smeji in popusti Jožetov vrat. "Jutri, Črnjak, jutri dobiš poplačano z vsemi obrestmi!" Jožetu in tovarišem se ta Jakčev odlog zdi čuden. Vendar Jakec hrani svojo skrivnost zase. Naj se mu le čudijo. Danes mora bi-

ti dobre volje, jutri bo pa Črnaka tako neusmiljeno pretepel, da si bo za vedno zapomnil, da on ni Bogotaj, Kokodaj, ampak Bogotaj!"

So že pri šoli. Jakca dražijo, ker ima strgane hlače. Nič za to.

Še preden je prišel Jakec do razreda, je učitelj Davorin Dornik že vedel, da nima ne knjig, ne zvezkov.

Gospod učitelj je imel že dokaj opomb v notesu pod Jakčevim imenom: Da je nerednež, pretepač, da ne piše domačih nalog, da je v šoli nepazljiv, zadirčen, čmeren itd. Jakec sploh vedel ni, kako dobro mnenje ima o njem gospod učitelj.

"Dosljej mi je vsaj knjige in zvezke prinašal v šolo. Sedaj pa še tega ne več. Pa še nadzornik je najavljen danes", je bil učitelj že pred poukom slabe volje.

Zvoni. Peti razred se ni ponašal s prav pridnimi učenci. Tudi Jakec je bil v njem.

Molijo.

Učitelj opazuje Jakca. "Pa kako je, sulec, dobre volje, kakor bi bilo z njim vse v najlepšem redu" se čudi.

"Naloge!" zapove gospod učitelj.

Učenci iščejo v torbica zvezke. jih polagajo na klop, odpirajo in listajo do strani, kjer ima napisan vsak svoj umski pridelek.

Naslov naloge se glasi: "Babica pripoveduje..."

Učitelj danes sam pobira zvezke. Jakec ga ne bo prevaril.

"Bogotaj, zvezke!"

"Doma sem ga pustil."

"Si naredil nalogo?"

"Ne," se dobrodušno smeji Jakec.

Učitelju ni vseeno: "Zakaj ne?"

"Zato, ker je babica lani umrla in sem pozabil, kaj mi je pripovedovala."

Učitelj se dela mirnega, dasi v njem vse vre, posebno, ker lahko vsak čas pride gospod nadzornik.

"Teslo, prismojeno!" uide učitelju. Ali nisem razložil v šoli, kako je treba napisati. Si takrat muhe štel?"

Jakcu se čudno zdi, kako se more sploh učitelj jeziti radi tega, kakor da je on kriv, da je umrla babica.

"Kje imaš pa knjige in zvezke?" vpraša strogo učitelj.

Jakec se ne izneveri svojemu sklepu kljub težki uri, ki jo doživlja. Stoji kot pred strogim sodnikom in vsi njegovi sošolci škodoželjno buljijo vanj. Pa da je prav danes moral narediti ta sklep, ko se je vse zarotilo proti njemu?! Vendar sklep je sklep! In temu trdnemu sklepu v potrdilo se mu obraz raztegne v dobrodušen izraz.

"Kje imaš knjige in zvezke?" strogo ponovi gospod učitelj.

"Doma sem jih postil."

"Zakaj?" ni odnehal strogi šolnik.

"Zato, ker sem skodelico polomil in mi je pes hlače strgal", se je sam sebi smehljajal Jakec.

Ves razred se je zakrohotal.

"Kaj pa imata skodelica in pes opraviti s knjigami in zvezki? Pa še smejiš se mi povrh. V obraz se mi smejiš. Poba, prav v obraz se mi režiš", je minila učitelja poslednja rezerva dobre volje.

Vrata se odpro. Nadzornik!

V razredu je zavladal svečan mir. Čez trenutek na učiteljevo znamenje vsi vstanejo in pozdravijo.

Nadzornik je hotel skriti svoj uradni obraz za majhen nasmešek. Ni se mu

(Nadaljevanje na 6. strani)

MOJA MATI

Ni bilo črno obrobjeno. Pa vendar je prišlo nenavadno hitro očetovo pismo, kot bi hotelo čimprej prinesiti turbno vest. Samo osem dni je rabilo, da je preletelo širne daljave čez hribe in doline, morja in planjave. Dasi je bil naslov, kot navadno, napisan z lično pisavo mojega že nad osemdeset let starega očeta, vendar se me je polotil nek nemir, predno sem pismo odprl. Bilo je tudi nenavadno lahko. Poštni pečat: Ribnica na Dol.: 10.IV.1950. Črna slutnja se me je polotila in s tresočo roko sem ga odprl. Le četrtinka pismenskega papirja, z datumom 9.4.1950, pa brez podpisa, ki nikoli ni manjkal: Pristrčno Te pozdravlja Tvoj oče in mati. Bežen pogled in takoj mi je bilo vse jasno. Slutnja, ki se me je bila polastila, je postala resnica. Na Jurjevici pri Ribnici je umrla moja mati.

Nisem pesnik, najmanj kak Cankar, da bi Vam mogel vredno opisati svojo mater, ali ji postaviti dostojen spomenik, ki ga zasluži, kakor ga zasluži vsaka mati, ker je svečenica, stvariteljica

in mučenica. Pa vendar bi se dalo napisati o materah toliko knjig, da bi jih cel svet ne obsegel.

Značilno je tudi očetovo pismo, ki se takole glasi: (9.4.1950).

"Preljubi moj Vinko!

Žalostno vest Ti sporočam. Nocoj, to noč, ob eni uri, na začetek dneva Velike noči, nam je mati za vedno zaspala in nas v velikih težavah zapustila. Prav do zadnje ure je bila pri zavesti. V torbici velikega tedna, je bila še enkrat previdena s sv. zakramenti. Od velike žalosti sem tudi jaz obležal v bolniški postelji in sem veliko trpel, ko sem moral gledati njene muke. (Oče je svojo ženo vedno klical "mati").

Prosim Te, ljubi moj, spominjaj se je tudi Ti pri daritvi svete maše. Za sedaj samo toliko, ker vsled žalosti ne morem več pisati. Bodi mi prav pristrčno pozdravljen in ne žaluj preveč."

Tako mi piše oče, ki je sam bolan in žalosten. Verjamem, saj je vladala tako

lepa harmonija celih 56 let njunega zakona. Res je bila mati mnogokrat impulzivna v svoji gorečnosti, vendar le iz višjih nagibov. Vse je presojala v luči ljubezni do Boga, da jo je gorečnost včasih kar razjedala.

V ljubezni do bližnjega pa je bila nedosegljiva. Včasih smo jo kar malo nazadjevali, vendar ona je dajala z desnico, ne da bi vedela levica. Noben siromak ni odšel praznih rok. Obilna prgišča moke, kose kruha, kose krompirja, koruze, kaše ali karkoli je kdo prosil, je delila. Ako je bilo to neposredno pred ali med kosilom, navadno ni veliko jedla, da je mogla postreči siromakom. Koliko "tlake" je opravila naša živina: črdoje in drugo, to bodo znali povedati Jurjevcani, ki so jo dobro poznali in se kar k njej zatekali.

In njen značaj — odkrit, preodkrit; svoje srce je nosila vedno na dlani, ne mence se, ali bo kdo prav razumel, ali tudi zlorabil. O njeni globoki pobožnosti, zlosti do svoje patronne Marije pri Novi štifti, do sv. Antona, ki je patron mojega očeta, rečem le toliko, da ni zamudila ničesar. Ko nihče ni mogel ali upal, zlasti med vojno, k maši, ali na

domači podružnici pri Sv. Križu, ali k Novi štifti, ali v farno cerkev v Ribnici, ona je šla in prišla. Ko so preletavali zrakoplovi med vojno ribniško dolino, jo je nekoč, vračajočo se domov, sredi polja, eden prav lovil in metal bombe prav za njo in pred njo. Pa je rekla: "Ljubi sv. Anton in Marija, varujta me!" Naredila je križ se porogala aeroplanu in se vrnila srečno domov.

Leta 1942 so Lahi v svojih znamenitih "ofenzivah" požgali tudi 2/3 naše vasi. Pa so prišli še drugi požigati, kar je bilo še ostalo. Tedaj sem na pritisk neke sosedice, prosil laške fašiste, naj se vendar usmilijo vasi, dasi sem vedel, da ne bom ničesar dosegel. Vendar hiše te sosedice niso požgali. V zameno za to, so pa mene sredi vasi tako zbili po licu, da sem bil ves krvav. In tedaj se je pred hišo pokazala moja mati in z dvignjenimi rokami zažugala rabljem, naj se sramujejo tepsti po nedolžnem njenega sina, ki je duhovnik in mazičenec Gospodov. Takoj nato je pridivil eden s puško in streljal za nami v vežo, vendar k sreči ni ranil nikogar.

Kot levinja, se je postavila mati za svojega sina — duhovnika in izpostavila

la svoje življenje fašistični druhali. Od tedaj sem svojo mater, ki je od te strani nisem poznal, še bolj cenil in ljubil.

Revica je trpela vse svoje življenje, kakor trpe naše slovenske kmetijske matere. Bila je pridna kot mravlja. Vstajala je že ob treh vse dni, čeprav je bila slabotna in jo je večkrat položilo v posteljo. Toda po božji Previdnosti je "Šimčeva mati" vendar dočkala lepo starost 78 let. Najbolj jo je potrl v tej vojni, ko je izgubila dva sina, zadnje njeno upanje. Ostala sta z očetom sama s še eno staro očetovo sestro, Agato.

Potrl jo je to trpljenje, a strlo je ni. V globoki veri je našla uteho in tolažbo, da ji je dal Bog dočakati tudi lepo smrt. Z Jezusom je trpela ves veliki teden, z Jezusom je odšla na samo Veliko noč k vstajenju po večno plačilo. Naj ji sveti večna luč in ljubi Bog ji daj večni mir in pokoj. Naj še kdo zmoli zanjo eno Zdravamarijo, da ji bo usmiljeni Bog pravičen Sodnik in in neskončno dober Plačnik.

Jaz pa tudi nikoli ne bom pozabil svoje duhovniške matere.

Vinko Lovšin.

„ZBOGOM TETKA KOLEGICA“

(Nadaljevanje s 5. strani)

posrečilo. Brž se je potegnil nazaj v svojo svečanost in uradnost. S povzdignjenim glasom je vprašal:

„Ali je v tem razredu Jakob Bogataj?“

Jakec brž vstane:

„To sem pa jaz. Midva se že od zjutraj pozna.“

Učitelj Dornik se je obupno oziral po razredu, kakor človek, ki so mu valovi pri brodomu izpodnesli edino desko.

„Ta pravega se je lotil. Ves razred bo sodil po tem kujonu!“ že vidi v duhu Dornik slabo oceno nadzornikovo.

„Pridi sem, dečko!“

Jakec se bleščečega obraza izdrenja iz klopi in gre proti nadzorniku.

„Veš, kdo sem jaz?“

Pri tem vprašanju se mora Jakec skoraj glasno smejati: „Niti ne ve, kdo je. Mene vprašuje!“

„Vi ste šolski nadzornik, da boste vedeli.“

Dornik je strašno nervozen. Sto metrov pod zemljo bi bil raje v tej uri kakor pa v petem razredu ljudske šole v Podgradu.

„Gospod šolski nadzornik, misliš reči. Pa jaz to že vem, dečko, samo ti to pozabljaš. Zakaj se pa tako bedasto režiš? Tudi na cesti si me zasmehoval. Izgubi se v klop!“

„Gospod učitelj, dečko ostane danes dve uri po šoli.“

„Dobro,“ se vljudno prikloni učitelj Dornik. kakor bi hotel s to prijaznostjo povedati, da je on nedolžen pri vseh falotarijah, ki jih počenja Bogataj.

„Gromska strela“, ne gre Jakcu v račun. „Dve uri zaprt. Saj umrem od gladi.“

Tedaj se mu je posvetilo v glavi, kakor blisk in strašno udari vanj spoznanje:

„Teta pride popoldne. On pa v šoli zaprt!“ Ta strašna misel mu je popila z obraza vso rdečico in stisnila široko se smehljajoča se usta v trpek izraz.

Jakec ne vidi ne učencev, ne učitelja, ne nadzornika. Pred njim stoji teta. Jedert s suhim spičastim nosom, na katerem jezdijo stara, že petkrat polomljena očala. Edina rešitev bi bila, če bi teta zamudila vlak, kar pa ni v njeni navadi. Kaj hujšega bi pač ne moglo priti nadenj, kot je njegova teta. Kadar so v cerkvi pri večernicah v litanijah vseh svetnikov molili vzklj: „Vsega hudega!“ je moral Jakec vedno misliti na svojo teto. Saj kaj hujšega Jakca ne more zadeti kot je tetin obisk!

Jakec sploh ne ve, kdaj je odšel nadzornik. Menda se je prišel samo pokazat.

Spet stoji učitelj pred Bogatajem. „V kot se poberi, grdoba!“ velevala gospod Dornik.

„Zakaj, saj nisem nič naredil,“ se ne zaveda Jakec krivde.

„V kot, ti pravim, v kot se mi poberi!“

Jakec podleže nasilju in gre. Skoraj potrč je videti.

Mlinarjev Vanč je v ogledalce ujel sončni žarek in poslal zajčka Jakcu v pozdrav prav na njegovo lice.

To ga je vzdramilo in spomnilo, da mora biti danes dobre volje. Vztrajati mora do večera. Vsem na kljub mora biti danes dobre volje. Vztrajati mora do večera. Vsem na kljub mora vztrajati!

Jakec se široko zasmeje in pogleda po razredu. Naj vidijo, da je danes dobre volje in da drži svoj sklep.

Videli so ga in tudi učitelj ga je videl.

„Kaj, če je fant ponorel?“ da misliti učitelju.

Zvoni.

Jakec mora ostati tudi med odmorom v kotu. Po hodniku hodijo mimo razreda učenci iz višjih in nižjih razredov. Menda vsak kljub prepovedi pokuka danes v razred, da vidi Bogataja, kako stoji za kazen v kotu.

Tedaj nekdo zakopodaka:

„Ko-ko-ko-dajce, Bo-go-bo-gotaje!“

V zboru ponavljajo tovariši.

„Naj kar kodačkajsko. Jutri jim bom že odkododakal. Pol kile težke buške bodo nesli domov!“ dela dobre sklepe Jakec.

Jakec se smeji. Vsi se čudijo, odkod jemlje Jakec dobro voljo. Bogataj to ve in jih nalašč draži s svojo zadovoljnostjo.

Ob koncu odmora sme Bogataj v klop.

Ko se vsede, ga neznansko zaskeli. Nekdo mu je nastavljal na klopi risalni žebliček. Taka jeza ga popade, da bi

tistega, ki mu je to naredil povaljal po samih risalnih žebličkih, da bi si zapomnil. Pa danes ne. Danes mora ohraniti dobro voljo in smehljajoč obraz.

Gospod učitelj razlaga slovensko narodopisje. Govori o šegah in navadah. Jakec je v mislih vse druge. Preveč je prišlo čezenj ta dan, površ pa ga še čakajo danes popoldne težke preizkušnje: dve uri zapora in teta.

Učitelj govori o prazni veri ljudstva, ki verjame v coprnice in jim pripisuje razne čarovnije, med katerimi najhujša je jahanje na metli na Klek. Za ta prerešek so obsojali čarovnice na grmado in jih žive sežigali.

„Bog ve, če ni tudi teta Jedert kdaj na metli jahala na Klek?“ si dovoli misliti Jakec.

Tedaj se vrata znova odpro in v razred stopi gospod nadučitelj, z leskovko v roki. Spoštljivo se pozdravi z gospodom učiteljem in se nekaj tiho pomenkuje z njim. Jakec ne polaga nobene važnosti na neuraden nadučiteljev obisk. Njegove misli so pri teti. Prav, ko je bil z njo že na vrh goreče grmade, ga iznenadi nadučiteljev glas: „Jakob Bogataj!“

„Tukaj!“

„Pridi sem!“

Oči sošolcev poiščejo Jakca v klopi in ga spremljajo do gospoda nadučitelja.

„Zakaj si danes zjutraj na cesti zasmehoval gospoda nadzornika?“

„Saj ga nisem zasmehoval“, je hotel ostati Bogataj ravnodušen.

„Še tajil mi boš, nepridiprav!“

Gospod nadučitelj, najvišja izvršilna oblast v šoli, stopi k tabli, vzame krede, se skloni nad podij in na njem nariše pet velikih belih pik. Nato se dvigne in s strogim obrazom zapove, kazoč Jakcu na rob podija:

„Poklekni!“ Jakec dobro pozna nadučiteljevo formulo bičanja. Ve, da ga ni čudeža, ki bi ga mogel rešiti v tej težki uri. Vdano uboga in poklekne.

„Napni!“ Jakec se klečeč globoko skloni nad bele pike.

„Štej!“ Preden začne šteti, nadučitelj zamahne.

„Hop, hop, hop, hop hop!“ Pet belih pik, pet težkih udarcev.

„Marš!“ je zadnja zapoved.

Solze tečejo Jakcu po licih in se odcejaajo doli po suknjici. Med solzami pa se blešči Jakčev žalostno smehljajoči obraz, poročstvo, da tudi nadučiteljeva leskovka ni izbila Jakcu dobre volje.

Tisto uro je njegov ugled v razredu močno zrastel.

★

Jakec je v zaporu. Na dve dolgi uri je obsojen.

Kaj se pravi biti zaprt dve uri po šoli, ve samo tisti, ki je že kdaj „skozi djal“ tako junaštvo.

Saj bi lahko ušel: na stranišče in po žlebu doli, kot je naredil zadnjič, ko je učitelj nanj pozabil v šoli.

Pa danes nima namena uiti. Še vedno je bolje, da je v razredu sam, kot pa doma skupaj s teto. Glad si je za silo že utešil, saj mu je Korenov Mihec pustil celo zagovozdo črnega kruha.

V razredu je vladal silen dolgčas. Še muhe so si vzele dopust in odšle na jesenski sprehod v lepo rumeno popoldne. Najbolj koristno izrabi ta čas, če ga prespi. Tako bo še najhitreje minil čas zapora.

Jakec položi glavo na pult in zaspi...

...Brž se je znašel ob visoki grmadi. Na njej stoji k sramotnemu steburu privezana teta Jedert. Grmada že gorí. Gost črn dim zagrne grmado in „coprnico“. Tedaj iz dima puhne visok krvavordeč plamen. Ob grmadi stoji učitelj Dornik in z zadovoljnim obrazom polaga na grmado. Plamen se dvigne čisto do tete Jedert. Ta pa v silnem strahu strašno zavrešči... in Jakec se zbudi.

Pred sabo zagleda učitelja Dornika, ki je pravkar kuril grmado in nesrečno teto Jedert, ki se je rešila z grmade. S koščeni rokami je segala po njem in vreščala:

„Kakšno sramoto pa mi delaš, ti pokveka! Bova že doma obračunala. grdoba!“

Nato se je z vso prijaznostjo obmila do učitelja in besedičala:

„Prav vljudno se vam zahvaljujem, gospod kolega, za vso skrb, ki jo posvečate mojemu nečaku. Se vam še vnaprej priporočam!“

„To je žlahta!“ si misli Jakec. Še zahvaljuje se mu zato, da je bil po šoli in da so ga vse šolske oblasti po vrsti zmerjale in pretepale. Prav nič

bi se mu teta ne priporočala, če bi vedela, kakšen je. Tako ga je imelo, da bi teti vse povedal, kako je učitelj Dornik kuril pod njo grmado, da bi zgorela kot coprnica.

Pa ga je premotil učitelj, ki je prav tako prijazno odgovarjal teti in ji zagotavljal: „Vse bom storil kar bo v moji moči, gospodična kolegica! Vedno sem vam na uslugo, gospodična Bogataj!“

„Vse, kar bo v njegovi moči, bo storil“, premišljuje dečko. „To bo še trpel, ker ga je kolegica tako lepo priporočila.“

„Kolegica“ Kaj neki pomeni to ime? Tako smešno zveni kot coprnica. Nikdar mu niso doma zaupali, da je njegova teta tudi kolegica.

„Kolegica!“ Jakcu gre na smeh.

Domov se poberi, grdoba! Njena prijaznost do učitelja se je spremenila v odurno zapovedovalnost do nečaka. „Doma te že naučimo obnašanja!“

„Pravi sem padel v roke“, se zaveda težke ure Jakec.

Pa je kljub temu dobre volje in dela načrte, kako bi se spustil s teto v pogovor.

„Tetka, zakaj si pa prišla v šolo? To pot bi si lahko prihranila in se medtem doma odpočila.“

Teta molči.

Jakec se smehlja.

Teta gre za njim kot birič za tatom.

„Tetka, ali si že videla doma malega telička. Veš, šekin je.“

Teta molči.

„Pošteno huda je videti“, je Jakec pogruntal teto. „Kaj naj bi ji rekel, da bi jo malo razvedril?“ Pa mu pride na misel, da bi teto tako imenoval, kakor učitelj v šoli. Saj je bila potem prijazna tako z njim.

„Teta kolegica, kdaj pa odpotuješ? se je Jakec obrnil in se ji koketno nasmehnil.

Teti Jedert je zaprlo sapo.

„Nekaj ne bo v redu s fantom. Meša se mu!“ ji je planila v glavo težka misel.

Zaskrbljeno ga je vprašala:

„Ali ti ni dobro, Jakec? Si kaj bolan?“

Jaku se je še bolj raztegnil obraz. Kar verjeti ni mogel v tako naglo tetino spreobrnitev. Ni slutil, da ima tako čudno moč beseda: kolegica.

Medtem sta prišla domov.

Oče je že imel pripravljeno mučilno orodje: brezovko in tanko plast ajde, posuto na tleh v kotu, kamor naj bi na gola kolena pokleknil.

Teta je poklicala vstran očeta in mater in jima nekaj prav zaskrbljeno pripovedovala.

Jakec je bil v resnih skrbeh, če ne kujejo zopet zarote proti njemu. Nehote so mu roke otipale nadučiteljeve klobase, ki mu jih je podelil popoldne. Za očetove ni več prostora. Beg je edina rešitev!“ v hudi stiski razmišlja Jakec.

Ko je bil posvet končan, so Jakca prijazno povabili, naj gre v svojo sobo in se odpočije.

Mama je hitela v kuhinjo, da mu zavre čaja. Oče si je oblekel nedeljski suknjič in se odpravil.

„V šolo gre“, si misli Jakec, da natančno poizve, kaj je naredil.“

Teta pa ga je danes prvič po vseh letih kar se spominja, pustila pri miru. Vse to se je zdela Jakcu, kot mir pred nevihto. „Sedaj kujejo načrte, kako ga bodo od vseh strani napadli in ukrotili.“

Teta in posebno mama, sta ga kar naprej priganjali, naj se vleže. Zakaj, Jakec ni vedel. Najbrž se bojijo, da bi jim ušel. Teta stoji ves čas pri vratih kakor na straži. Jakec kar ni mogel več misliti na svoj jutranji sklep. Preveč skrbi so mu povzročili domači posebno teta.

Čez čas se je vrnil oče. V veži so imeli zborovanje. Jakec je bil v dveh korakih pri ključavnici, nastavljal je uho in poslušal.

Kaj je pripovedoval oče ni mogel slišati. Mama, se mu je zdela, da je jokala. Slišal je njen pretregani glas, kako je nekaj očitala možu radi neprestane tepeža. Tedaj se je vmešala v besedo teta, ki je s svojim odločnim glasom vedno hotela imeti prav. Je pozabljala, da ni v šoli pri otrocih. „Mislim, da je najbolje, da ga peljemo v mesto k zdravniku in potem na preiskovalni oddelek na Poljanski nasip.“

Jaku se je v hipu odprlo. „Za neumnega me imajo, ker je bil ves dan smehljajočega obraza in dobre volje. Sedaj bi me radi peljali v mesto v norišnico. Gorje mi, če se to zgodi! Potem se sploh več ne smem prikazati v šoli!“

Ob smrti prof. dr. Franca Kidriča

V Ljubljani je umrl 11. aprila t. l. Letošnji 23. marec je bil sedemdeseti, odkar ga je dal Radanska vas pri Rogški Slatini. Potem je šel z vso voljo skozi šole in končal leta 1906. na Dunaju slavistiko. Postal je kolega dr. Ivanu Prijatelju v dunajski dvorni knjižnici. Oba tako različna moža sta si pametno razdelila delo. Bila sta pri skoro neizčrpni virih naše kulturne preteklosti in sta se zmenila: ti pesniški sladokusec in soborec moderne Prijatelj prevzemi novo zgodovino, ti garač in črkolovec Kidrič se zagrizi v stare rokopise in knjige. Za mejnik sta si postavila - Prešerna.

Ljudje poznajo Kidriča po njegovih zadnjih, najobširnejših delih: Zgodovini slovenskega slovstva in (nedokončani) izdaji Prešerna. A to sta le združitev in zaključek neverjetno številnih dognanj, razprav, člankov in polemik, ki so se vrstili od Bogoslovnega vestnika do Naših zapisov in časopisa za slovenski jezik, književnost in zgodovino.

Povsod je ostal Kidrič skrajni pozitivist: Vsak stavek podpre z dokumentom; gradivo naj samo govori, zato avtor ne izreka ocen; nabirka gradiva in njega ureditev sta Kidriču cilj. Niti Slovstvena zgodovina, niti Prešeren nista sintetični deli, nasprotno: tu, kar je kdorkoli napisal o pesniku, tam: doba razrezana v najmanjše delce. In kaj veže te kamenčke? Red. Red vedno druga malta le na nekaterih mestih.

Kidričev slog je trd in težak. Tako je tudi njegovo obnašanje ob srečanjih z lepoto. Z njo pozitivist ne ve kaj početi: pri Prešernu poskuša z obravnavanjem oblike, za pesnika pred njim daje v Slovstveni zgodovini svojim učenecem, da o njih izreka sodebe iz seminarjskih nalog.

Velikanska zasluga umrlega je nako-

pičenje tolikega gradiva s popravki mnogih napak. Tudi stroga metoda — dasi enostranska — je bila potrebna, da odrine našo slovstveno zgodovino od diletantizma. Ramovš je ob Kidričevi nemško pisani knjigi o protestantskem cerkvenem redu pri Slovencih v 16. stoletju vzkliknil: „Prvo strogo znanstveno delo na polju slovenske literarne zgodovine starejše dobe.“ (Ljubljanski Zvon 1919).

Vendar čaka Kidričevo gradivo oživljenja: idejne obdelave in jasno podanih sodb. Profesor sam javno in naravnost ni širil nobenih idej. A že s tem, kako je gradivo klasificiral je to gradivo govorilo: Protestantska doba je polna vrednost, sledeča „protireformacijska“ je strašno obubožanje, Hren je bil tak in tak itd.

Še bolj razločno je govorilo delo s slušatelji v slavističnem seminarju in v osebnih stikih. Kako to, da je slavistični oddelek, osrčje slovenske univerze, postal zatočišče marksizma? S tem je ne le zastupljajal ostale dele univerze, marveč kulturo sploh in po njej in po profesorjih mladi rod. Pa tudi če ostanemo samo v slavistični znanosti. se moramo vprašati: Kakšna znanost bi naj to bila, ki se veže s protiznanstvenim marksizmom?

Po nadarjenosti, po brezprimerni pridnosti, po sistematičnosti dela, po nagledu, ki si ga je pridobil v svetu, po najvišjih mestih, ki jih je dosegal, po vplivu, s katerim so njegova oseba in spisi oblikovali sodobnost in prihodnost — po vsem tem bo Kidričevo ime debelo podčrtano ostalo v naši zgodovini. In ko zgodovina sodi taka imena, obsodi marsikaj, kar bi bilo samo po sebi dobro zaradi soudeležbe pri slabem. Pa tudi obratno oprsti marsikatero napako zaradi talentov, ki jih lastnik ni zavrgel.

L. G.

Predstava Hebblove Genovefe v Bs. As.

Igralska družina Narte Velikonja bo v nedeljo 7. maja ob petih popoldne začela svojo novo sezono v dvorani San José, Azcuénaga 154, s predstavo klasične romantične drame „GENOVEFA“, ki jo je spisal znani romantični pisatelj Friderik Hebbel. Za to priliko jo je poslovenil v verzih dr. Tine Debeljak, in prevod posvetil vsem tistim možem, ki smo zdaj kot po križarski vojski ločeni v tujini, od svojih žena, polni vere v njih zvestobo molitev in čistost, misleč nanje z željo, da bi nas nekoč usoda zopet združila z njimi.“

Je to klasična tragedija v petih dejanjih v shakespearemskem slogu, polna

Posvet je končan.

Vsi trije vstopijo. Teta ima komando:

„Jakec. obleci si boljše obleko, da greš z menoj v mesto!“

„Zakaj pa sedaj v mesto,“ hoče vedeti fant.

„K zdravniku moraš, ker ti ni dobro.“

„Meni ni nič in nikamor ne grem,“ je trmast Jakec.

„Kaj pa ti veš. Ubogaj!“

„Če pa rečem, da mi ni nič. Mislite, da sem res ponorel?“

„Oče, mati in teta osupnejo.“

„Krivdo, da sem se danes tako obnašal, nosiš ti tetka.“

„Jaz, zakaj neki?“ se čuti nedolžno teta Jedert.

Oče in mati radovedno prisluhneta.

„Darovala si mi za god knjigo, v kateri je mnogo pametnih, vmes pa tudi mnogo neumnih nasvetov za vsakdanje življenje. Snoči sem bral v knjigi „recept za vedno dobro voljo“. Nasvetuje. naj zjutraj, ko vstaneš, se brž oblečeš in umiješ, stopiš pred zrcalo, se nasmehneš in ves dan ohraniš tako nasmejan obraz. Jaz sem to danes naredil, pa je malo manjkalo, da nisem končal v norišnici.“

„Salamenski trot!“ je rekel oče, zaloputnil vrata in odšel.

Mati je hvaležno sklenila roke in veselo pogledala sina.

Teti pa je bilo silno nerodno. Zbegano je gledala iznad očal, ki so se dolgočasila čisto na koncu ošiljenega nosa. Pogledala je na uro in brž našla izgovor, da mora takoj na vlak. Pobrala je svojo kramo in ne da bi se poslovila od Jakca, je odšla.

Ko je hitela po podstenu mimo okna, je stal Jakec za zavesami in se zadovoljno smehljajal:

„Zbogom, tetka kolegica!“

Janko Mernik

romantike in realizma obenem, strasti in ljubezni, čistosti in greha, molitve in hudobij, Satana in Boga. Čudna zmes, ki v nas pusti dojem demonstva in jasne veselja, kajti je to tragedija, ki se konča z idilo. To bi bila samo oznaka igre, ki ni vsakdanja igra, temveč pomembno delo svetovnega dramatika, ki zdaj dobiva zopet veljavo v svetu.

Kdo ne pozna zgodbe o Genovefi Brabantski? Vsi smo jo brali v svoji mladosti v znanih Giontinijevih knjižicah z naslovno podobico plemkinje s sinčkom, ki živi v gozdu s srnami in se sreča s svojim možem-lovcem? To je ena najstarejših srednjeveških legend, ki je bila obdelana že stokrat in stokrat. Ta Hebblova prireditev je samo ena verzija, ki ni kakšen misterij o sve-ti Genovefi, temveč resnična krvava drama iz srednjega veka o graščakinji, katere mož je odšel na križarsko vojsko, pa jo doma zalezuje in zapeljuje njen varovatelj... Ona pa je zvesta možu in Bogu in trpi trpljenje, ki ga ni zaslužila, samo zaradi hudobije drugih. Na koncu je celo zavrnjena od moža samega... Toda ves greh se kaznuje sam (shakespearejskih smrti je skoraj na kuppe), čistost in zvestoba pa svetlo zasije v zadnji idili, ki Genovefo naravnost povelja v svetnico...

Drama ima vrednost kot literarno delo znamenitega dramatika Hebbela, kot pesniški prevod Tineta Debeljaka, in kot dramska ustvaritev režiserja Marjana Wilemparta ter igralskega zbora družine Narte Velikonja.

SVOBODNA SLOVENIJA

NAROČNINA ZA JUŽNO AMERIKO

Pri pošiljanju z navadno pošto znaša naročnina in poština letno pri enkratnem vplačilu:

Argentina m\$N. 45.—

Ostale južnoameriške države m\$N. 50.—

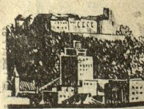
Doplacilo za priporočeno pošiljanje (certificado) 18 pesov letno.

Pri pošiljanju z avionsko pošto znaša naročnina in poština letno pri enkratnem vplačilu za države: **Bolivia, Brasil, Chile, Paraguay in Uruguay**

letno 60 pesov.

Za ostale južnoameriške države letno 75 pesov.

Doplacilo za priporočeno pošiljanje (certificado) 18 pesov letno.

Novice iz Slovenije

Beg iz Titovega "raja". Iz Borjane v Kobariškem kotu je nedavno pobegnilo v Italijo 20 oseb. Med temi je bil celo četovodja Titove vojske. Pač lep dokaz za sedanje razmere pod komunisti.

"Ljudska inspekcija bi rada zvedela..." Pod tem naslovom je ljb. "Slov. Poročevalec" nedavno objavil naslednje vrstice: "V krajevnem ljudskem odboru v Moravčah je sedem bolnikov, ki imajo predpisano dietično hrano in bolniške živilske karte. Že mesec dni se na krajevnem in okrajnem odboru izgovarjajo, da za te bolnike nimajo bolniških kart. Ljudska inspekcija iz Moravč je

posredovala zdaj tu, zdaj tam, po pobod brez uspeha. Nazadnje je njen član obiskal naše uredništvo in nas vprašal: Ljudska inspekcija v Moravčah bi rada zvedela kam naj se obrne, da bo za bolnike dobila bolniške karte. Pokazali smo mu "Nabiralnik". Ali bo zaleгло..."

Pa pravijo, kako je vse lepo urejeno v "ljudski oblasti"!

V Ljubljani mislijo zaradi velike stanovanjske krize na terenu med Jarško, Žalsko in Kodrovo ulico graditi stanovanjsko naselje 36 enodružinskih hiš in 5 šeststanovanjskih montažnih zgradb.

SLOVENC! POZOR!

Od danes naprej lahko izberete pri nas še 14 novih paketov po zelo ugodnih pogojih. Paketi pridejo v Jugoslavijo v 16 dneh. Prejemnik ne plača nobene poštne. Vsi paketi so zavarovani in zelo dobro zapakirani. Ako želite na zanesljiv, hiter in cenen način pomagati svojim surodnikom in prijateljem, se obrnite na

SUDAMERICAN BUSINESS OFFICE

LAVALLE 361, visoko pritličje — Tel. 32-4597 — BUENOS AIRES
Uradne ure od 9. — 12. ure dopoldne in od 15. — 19. ure popoldne.
Ob sobotah od 9. — 12. ure dopoldne.

Nr. 01	4.500 gr. riža	m\$N.	118.—
Nr. 06	4.500 gr. svinjske masti	m\$N.	130.—
	2.000 gr. mila za pranje		
	1.000 gr. surove kave		
	1.500 gr. makaronov		
Nr. 03	4.500 gr. riža	m\$N.	160.—
	2.500 gr. surove kave		
	2.000 gr. mila za pranje		
Nr. 09	3.000 gr. riža	m\$N.	152.—
	1.000 gr. surove kave		
	2.000 gr. sladkorja		
	0.500 gr. kakao-a		
	0.500 gr. makaronov		
	2.000 gr. svinjske masti		
Nr. 08	4.500 gr. riža	m\$N.	168.—
	2.000 gr. surove kave		
	0.500 gr. kakao-a		
	2.000 gr. sladkorja		
Nr. 02	4.500 gr. surove kave	m\$N.	218.—
	4.500 gr. makaronov		
Nr. 05	9.000 gr. svinjske masti	m\$N.	147.—
Nr. 07	9.000 gr. riža	m\$N.	93.—
Nr. 04	9.000 gr. sladkorja	m\$N.	80.—
Nr. 010	5.435 gr. riža		
	3.624 gr. kave	m\$N.	150.—
Nr. 011	1.359 gr. riža		
	4.530 gr. svinjske masti	m\$N.	70.—
Nr. 012	4.530 gr. svinjske masti	m\$N.	90.—
Nr. 013	1.019 gr. kave		
	1.472 gr. riža		
	1.019 gr. svinjske masti		
	0.500 gr. kakao-a	m\$N.	115.—
Nr. 014	2.491 gr. riža		
	1.019 gr. kave		
	0.500 gr. kakao-a	m\$N.	120.—

45 kg. bele moke: m\$N. 147.00 — Pride v enem mesecu.

Razen zgoraj navedenih paketov imamo na izbero naše stalne pakete, ki prihajajo v Jugoslavijo v času od 2 — 2 in pol meseca

U—7	2.250 gr. riža		
	2.250 gr. sladkorja		30.—
U—8	4.500 gr. riža		25.—
U—16	4.000 gr. pralnega mila		
	500 gr. toaletnega mila		38.—
U—18	4.500 gr. bele moke		30.—
U—21	2.000 gr. surove kave		
	2.500 gr. sladkorja		44.—

SLOVENC! POZOR! V ROSARIO: Zglasite se naravnost v naši podružnici v ulici Laprida 956 — T. E. 22-885 (pritličje — desno).

COMODORO RIVADAVIA: Obiščite našega zastopnika vsak dan od 6.30 — 7.30, ob sobotah po od 4.30 — 7 ure v restavraciji "ALHAMBRA", ulica San Martín 501.

POZOR! POZOR! V JUGOSLAVIJO POSILJAMO DINARJE! V centrali, kakor tudi v naših podružnicah govorimo slovenski. POSILJAMO TUDI ZDRAVILA TER STARO IN NOVO BLAGO.

Enako naselje menijo zgraditi v Stožicah pri Ježici, na Črnučah pa razširiti železniške naprave in tako razpremiti ljubljansko postajo.

Drž. in zadržna pooblaščenca podjetja bodo v smislu ministrske odredbe kupovala po vezanih cenah naslednje pridelke: žito, živino, živinske proizvode, perutnino, jajca, morske ribe, krompir, fižol, žganje, jedilna rastlinska olja, industrijske rastline, surove kože, volno, sveže svilene kokone, seme krmilnih rastlin, rečne in jezerske ribe, perje od gosi in ruč, suhe gobe in suhi grah, med, sadje in zelenjavo... itd. itd. Kaj je ostalo za prodaje na prostem trgu po nevezanih cenah, ministrstvo ne omenja.

"Kako je to mogoče" se sprašuje glasilo Of v Ljb. in objavlja naslednje značilne vrstice za sedanje razmere pod komunisti doma: "Kljub pismenim, telefonskim in osebnim ustmenim urgencam gozdni delavci pri gozdni manipulaciji in gozdni upravi Crnomelj do 16. t. m. še vedno niso prejeli živilskih nakaznic za mesec marec. Že zato, da nam ne bi kdo očital melomarnosti, smo prosili za posredovanje naslednje forume: okrajni komite Komunistične partije Slovenije, javno tožilstvo, kontrolno komisijo, okrajno poverjeništvu za trgovino in preskrbo, poverjeništvu za delo, Narodno banko v Črnomlju in lesno-industrijsko podjetje v Straži, razen tega pa še republiški odbor lesne zveze, komisijo državne kontrole in ministrstvo za lesno industrijo v Ljubljani.

Ker so bila vsa ta posredovanja brez uspeha, sta bili gozdna manipulacija in gozdna uprava prisiljeni izdajati delavcem hrano na posebne naloge, ki jih je prejel gozdni magazin. Ne morejo pa delavci kupovati kruha v mestni pekarni, ki jim ga brez odrezkov ne sme in ne more dati."

Marsikdo v svobodnem svetu, ki komunizma ne pozna, bi si pri vsem tem tudi zastavil gornje vprašanje. Kdor ga pa pozna, ve, da je pod komunisti vse mogoče in tako tudi splošen nered, v katerega so spravili vso javno upravo. Dokaz, da je temu res tako so prav vrstice, ki jih je napisalo glasilo tega režima in mu s tem pač izdalo najlepše spričevalo o njegovi nesposobnosti.

V Planici je na smuški skakalnici dosegl Janez Polda nov jugoslov. rekord. Na treningu je skočil 114 m.

"Ulico teme in groze" imenujejo v Šiški v Ljubljani eno od Aljaževih ulic. Edina svetilka, ki jo ta ulica sploh premore, že najmanj 8 mesecev ne gori. V tej ulici je tudi prostor za parkiranje kamionov mestnega podjetja "Meprom". Kdor nima dobro razvitega šestega čuta, si prav lahko v temi razbije nos. Kdor se pa srečno prerine mimo kamionov, ga lahko kar mimogrede od strahu zadene kap. Nenadoma se namreč v samotnega potnika zapodi velik ovčjak. Pisec teh vrstic v Slov. Por. se nato z žalostjo v sreč spominja "lepih starih časov" in pravi: "Prej so pri nas prepevale siničke in kosi, zdaj pa jih ni več. Pregnali so jih z zračno puško, ko so prirejali prave love na pevke." Da, tako je bilo poprej in še marsikaj drugega in pametnega je bilo poprej. Danes pod "ljudsko progresivno demokracijo"

STONE IN JAKA

Tisto popoldne je bil Jaka spet slabe volje. "Kaj bi ne bil. To je pa že od sila," je nevoljno odgovoril Tonetu. "Človek bi zares rad bil z vsakim Slovincem kot z lastnim bratom. Kar v uh' naj me pišejo!"

"Ali bi ne bilo dobro preje, da bi ti Urša pogledala, če imaš ušesa čista, da ne bi morda iz tega kaj neljubega nastalo tudi zanj, ker da dedca ne očedi," je skušal na smešno obrniti Tone Jakovo nevoljo. "Pa kaj se je vendar zgodilo?"

"Tega sem pa res že sit," je godrnjal Jaka. "V vlaku sem se našel z dvema novodošlimi Slovincema. Po obrazu oba poznam. Tudi vem, da sta nekaj več šol naredila. Toda, to mi pa ni prav, da se kdo tako visoko drži. Kje so se pa vzeli? Ko sem ju pozdravil, sta mi komaj odkimala, potem pa me nista smatrala vrednega besede. Morda sta malo bolj učena kot jaz, pa zame sta najprej Slovenca. Vedno sem vesel, kadar se s Slovincem srečam. Kot kočček slovenske zemlje je zame vsak slovenski obraz. Zato me boli, če me tako-le gleda, kot da bi bil jaz konjska figa na cesti. In navsezadnje: če je malo bolj šolan, ali je to njegova zasluga? Če bi mene poslali v šole, bi bil jaz tudi lahko toliko gospod. Šole so plačevali davkoplačevalci. Talente je pa vsak prejel v dar od Boga. Torej s čim se morajo ponasati?"

je pa tako, kakor to z žalostjo ugotavlja pisec v listu sed. kom. režima v Ljubljani.

Vse, ki ne odobravajo sedanjega komunističnega režima doma, so kom. posl. kandidati pred volitvami proglašali za "sovražnike ljudskega napredka in sluge imperialističnih grabežljivcev in vseh inozemskih vojnih hujskačev". Isto časno pa nosilcev komunistične diktature doma prav nič ne moti, da se ne bi tudi oni sami poniženo klanjali "imperialističnim grabežljivcem", kakor oni nazivajo Amerikance in zahodne zaveznike sploh, in od njih prejemale dolarje za reševanje zavoženega gospodarstva doma.

Pomanjkanje vina. V Sloveniji, posebno po mestih, je občutno pomanjkanje tudi vina. Vino namreč izvažajo, doma pa točijo jabolčnik po 40 dinarjev liter.

Obroke sladkorja so znižali za 20 odstotkov.

V Ljubljani so ustanovili Visoko tehniško šolo s šestimi fakultetami. Tako se je tehniška fakulteta osamosvojila in postala samostojna visoka šola. Istočasno sta dobili tudi agronomsko-gozdarska in teološka fakulteta značaj samostojnih fakultet. Ta preosnova visokega šolstva je v zvezi z novim zakonom o visokih šolah.

Na ljubljanskem živilskem trgu so nedavno prodajali česen 1 kg po 35 din, jajca, komad po 15 din, mast 50 din, suho meso, slanino, klobase po cenah v sorazmerju z mastjo, moka 150-160 din 1 kg., surovo maslo 480-500 din kg, jabolka 30-40 din kg, domači radič 100 din 1 kg, goriški radič 120-140 din 1 kg.

"Danes si pa res moder. To si pa že kje bral, ker se zelo učeno sliši," je odgovarjal Tone. "Tudi meni se zdi, da je tako. Samo to bi še jaz pristavil, da stoji pokoncu poleg učenih tudi marsikaka puhla glava. Tista dva, ki sta te v nevoljo spravila, sta nemara tudi od tistih. Pa pusti vsakemu svoje veselje. Bojo že prišli vsi do spoznanja, da tukaj človek toliko velja, kolikor se v delu izkaže. Tiste prazne klasove na dolgi slami bo že pampero polomil."

"To že vem. In to se že godi. Saj vidim," je pristavil Jaka. "A vseeno me draži tisto, ko slišim: takrat, ko sem bil — pa ti pove nato učen naslov, da se vsi drugi kar odkrijejo. Kaj boš vraga! Takrat, ko si kupil kravo za konjsko figo!"

"Vidiš, Jaka, ta je pa dobra," se je nasmejal Tone. "Pa bom priložil še jaz eno: Ko smo bili še po campih, tedaj smo eden drugemu videli ne le v usta, temveč tudi v želodec in jetra. Nekajkrat smo se kljub naši revščini na debelo nasmejali na račun tistih, ki žive stalno še v svoji preteklosti. Vedno so iznašli kak okrasek, ki jim je služil mesto masla, da so laže požirali grenki begunski kruhek. Če so prejeli kak paket iz škofijske dobrotelne pisarne, jim je vse drugače teknil potem, ko so se pohvalili, da so jim "sam škof poslali paket."

"Hudnika takega!" je zaklel Jaka to pot po domače in še dosti nedolžno po vrhu. "Pa je res človek budalo. Imaš prav. Človek celo v lastne laži verjame, kot sem bral o onem, ki se je ljudem nalagal, da morje gori. Ko je malo pozneje šel po cesti, je srečal vozove in na vprašanje kam gredo, zvedel: morje gori, gremo po pečene ribe. — Potem je pa le res. Verjel je v lastno laž in tekel domov, da tudi on zapreže voz, da ne bodo pečenih rib brez njega pospravili. Pa to je za pesniške duše, za ktere je sedaj suša. Od lepih spominov ne bo nihče dolgo živel. Tu pomaga le iznajdljivost in pridnost, ne pa rodovnik, priporočila in slavna preteklost. Poznam nekoga, ki so ga vsi imeli za norca, ko je prišel sem; vsako besedo so mu osmešili. Mož pa je potrpel in delal. Danes ima denar. O milijonih govorijo. Če odpre usta, je vsaka njegova beseda modra in veljavna. Ni važno kaj reče, ampak kdo reče."

"Že razumem, kaj hočeš reči," je povzel besedo Tone. "Pozabiti moramo kaj smo bili in misliti kaj tu lahko postanemo s svojo pridnostjo in iznajdljivostjo. Močna volja in pridne roke nas bodo napravile velike in vredne slovenskega imena, ne pa tista dolgočasna sebica pravljica: 'Tedad, ko sem bil... ko sem bil še... nekdo, ko sem prihajal skupaj z..., v tistih časih, ko je moj oče imel...'

To so pravilnice ruskih emigrantov po prvi svetovni vojni, ki so živeli v Cekinovem gradu v Ljubljani:

Jaz sem bil knez v Rusiji, jaz sem bil general v Rusiji, jaz sem bil guverner v Rusiji. Pa je pritekel še mali psiček pinč in zabeval: Jaz sem pa bil bernardinec v Rusiji.

HUGO WAST

16.

IVANA TABOR

POSLOVENJENO S PISATELJEVIM DOVOLJENJEM

Deset let potem ob priliki tega prvega "odgurniziranja" človeka, v letu 1963, so se zbrali vsi argentinski učnjaki in neizmerno ljudstva, da prisostvujejo operaciji profesorjev Gourdija in Ivaniševića, ki sta šla "odgurnizirati" te tri obsojence na smrt in sicer na ogromnem odru, ki so ga postavili na Stalinovem trgu.

Kako so vse te množice zadrževale dihi, ko je doktor Ivanišević kljub svojim sedemdesetim letom še vedno s sigurno roko začel s toplo vodo močiti tri sklade ledu, v katerem so, kakor v kristalnem toku, čakali trije zamrznjeni, kakor trije angelčki, medtem ko je doktor Gourdij spuščal počasi električni tok in so trije pomočniki skozi ozke luknjice, ki so jih napravili s cevkami, opazovali prve gibe življenja teh treh nepridipravov, da jim v trenutku vbrizgajo v srce injekcijo klorohidrata, ali pa kam drugam sluzaste hormone, ki po računih iznajditeljev lahko tem zvenelim telesom vrnejo življenje in jih napravijo svezje kakor solato in dobro razpoložene za nove hudobije!

V hipu so se ti trije zločinci začeli buditi in zehati in je eden izmed njih,

še ne dovolj zbujen in ves zaspan, zaprosil za kozarec žganja; dali so mu ga, toda, kakor da so mu dali močno količino strupa, je fant strahotno kihnil in ostal nepremično stegnen na mokri operacijski mizi.

To je pomenilo, da se je alkohol izkazal kot ubijajoče sredstvo pri "desgurdivaniziranju"; vsaj v prvih trenutkih povrnitve človeka v življenje.

Drugima dvema so dali samo vodo z limono, da so jim "omočili" tkivo, precej suho; prišla sta takoj k zavesti, k svoji "črni zavesti", od prej, in sta z veseljem začela nanovo živeti.

Od tega dne naprej jih je bilo mnogo, ki so se dali po svoji lastni volji "gurdivanizirati."

Ta iznajdba je bila predvsem zamišljena za uporabo politikom, ki so izgubili svoj volitv in jim je bilo svetovati nekaj časa počitka, dokler se ne spremene razmere in ne pade njim "sovražni režim."

Vsakokrat, kadar je bil izvoljen nov predsednik države, ali nov guverner katerekoli province, je prišla kopica "gurdivanizacij" za razdobje štirih do šestih let, rok, katerega so pogoreli politiki

smatrali za zadostnega, da bo rehabilitirana njihova osebnost.

Mnogim se je to posrečilo, kajti nič bolj ne dvigne važnosti politiku, kakor če več let niti ne migne s prstom. Zgodilo se je pa, da so nekatere teh "razočarancev" in "trdih pesimistov," ki so se dali "gurdivanizirati" za vso dobo vladanja novega predsednika, to je za šest let, njihovi zvesti pristaši proti njihovi izrecni volji prej rešili "ledenega kruha," že po preteku dveh, treh, štirih let, pokropivši jih z vrolo vodo predčasnno, z željo seveda, da prevzamejo spet vodstvo svoje stranke.

Bil je tudi primer, da se je tak nadut človek odločil iti za nekaj časa počivat, da bo svet pogrešal njegovo neudeležbo v življenju in se bo zbudil v novo življenje z vso večjo važnostjo in pomembnostjo; toda, ko so ga "desgurdivanizirali," se je povrnil domov, ali nihče se ga ni več spominjal in pomenil je manj kot poprej, ko je ležal na "hladnem."

Ker zdravnik prof. Gourdij in prof. Ivanišević nista zase ohranila tajnosti svoje iznajdbe, se je naglo razvila iz nje trgovina; ustanavljala so se podjetja po vsem svetu, kjer so za letni prispevek ohranjali to zledenelo človeško ličinko v ledu pod pogoji, da jo zopet zbude v življenje.

Zgodilo pa se je tudi, da je medtem, ko so ti počitki bili dolgoročni in so

trupla spala, taka družba za "gurdivaniziranje" bankrotirala, ravnatelji so zbežali in ti ubožci v ledu so ostali pozabljeni za vedno.

Tudi si moral biti zelo zaupljiv, če si misliš, da te bodo tvoji dediči po tridesetih, štiridesetih letih z veseljem poklicali nazaj v življenje, da bi se lahko pogovarjali s teboj in ti seveda vrnil tvoj premoženje. Več razlogov so imeli ti dediči, da se takšen človek ni "desgurdivaniziral," kajti zopetna prikazen starega očeta bi v takih primerih njegove pravnuke im vnuke spravila v zadrege vseh vrst. Zato se je več kot eden tak pravnuke zgovoril s podjetjem in ga podkupil, da je prekinil električni tok in pustil zaspati navidez mrtvega, da je bil v resnici bolj mrtev, kakor mamut v večnem ledu.

Morala je poseči vmes vlada in strogo nadzirati taka podjetja, da je "gurdivanizirani" človek res lahko prespal svojo dobo in se v določenem roku spet prebudil v življenje.

Ker pa je ta postopek veljal mnogo, zlasti na dolgi rok so se "gurdivanizirali" lahko samo bogati, ki so lahko jamčili za plačevanje letnega prispevka za vso dobo bivanja "v ledu."

Razumljivo, da je tako podjetje nalezelo na veliki odpor pri bodočih dedičih takega bogataša, ki bi rad odložil svojo smrt ne glede nanje, ki bi morali zato svoje življenje preživljati v bedi,

kajti nekega dne bi se njihov "ded" zopet zbudil mlad in življenja željan, kakor v svojih mladih letih; celo mlajši, kot bi bili oni sami.

To je povzročalo prepire in nesloge, za kar so se ustanovile posebne zavarovalnice, ki so se obvezale plačevati takim dedičem rente v višini, ki bi jih verjetno dobivali, če bi bil zadevni mrtev res mrtev; potem pa, ko bi se mrtev prebudil, bi mu seveda vrnil njegovo imetje, toda odračunali bi od njega vsa izplačila, ki jih je zavarovalnica izplačala zavarovanim dedičem. S tem so se sicer potišali protesti dedičev, niso se pa zmanjšale skrbi, ki so jih imeli, ko so čutili, da se starajo ob renti, ki se bo nehala, kakor hitro se bo prebudil njihov ded ali babica iz ledene skrinjice svež in pripravljen živeti veselo še dolga leta.

Tako se je dal l. 1970. "gurdivanizirati" tudi Rahab in ded, oni bogati Zaharija Blumen (oseba iz "Zlata večnega Jada," opomba prevajalca) za trideset let. Imel je sedemdeset let in se je vrغل tako v spanje do leta 2.000.

Med njegovimi brezštevilnimi podjetji v tako dolgem življenju, mu je bilo pred vsem eno v največje veselje: "Tisoč zelenih vrat."

Nekega dne je videl Buenos Aires, kako se je odprla majhna trgovinica z zelenimi vrati. Prodajala je vse vrste stvari. Ni bilo koristne stvari katere

Slovinci v Argentini

OSEBNE NOVICE

Buenos Aires, 26. aprila.

Poroke. Poročila sta se g. Boris Pavšer, dirigent slovenskega cerkvenega pevskega zbora v San Martinu in gdč. Ivanka Terpin. — V Villi Devoto se je poročil 15 aprila Rudolf Ravbar iz Repentabra. Nevesta je Aurelija Škrk, rojena na Krasu. — Pri sv. Roži sta se poročila Andrijana Kenda in Anton Gregorčič, oba od Tolmina. — V Tropezonu bo 29 aprila poroka Lidije Vehar. Ženin je Marcos Terruel. Mladim parom naše iskrene čestitke!

V soboto 22. aprila ob osmih zvečer je pa bila v župni cerkvi Santo Cristo v Lanus Este slovenska poroka. Pred oltar sta stopila g. Jože Mateljan in gdč. Katica Saki. Poročni obred je opravil g. Janez Markič, kaplan pri Santo Cristo, za priči sta pa bila g. Franc Mekiš in ga. Marija Balažic. Med poroko je lepo prepeval moški zbor iz Avellanede, saj je bila nevesta več let pevka pri avellanedskem mešanem zboru ter agilna društvena delavka. K poroki in svatbi se je zbralo ogromno — nad dvesto — ženinovih in nevestinih rojakov in znancev. Vsi vodilni člani društva "Slovenska krajina" so spremili gdč. Katico k poroki. Mladim parom naše iskrene čestitke!

G. Kolman Kisilak, duhovnik Božje Previdnosti — ustanove Don Oriona, deluje sedaj zopet v Argentini kot profesor bogoslovja tega reda v Claypole. Na tem bogoslovju je deloval tudi pred svojo premostitvijo v Floresto v Uruguay. Po svoji vrnitvi v Argentino bo sedaj lahko zopet na razpolago svojim ožjim rojakom Prekmurcem.

Družinska sreča. V družini Jakoba in Marije Mlinar v San Luisu se je na Veliki petek petim sestricam pridružil še bratec, ki bo pri krstu dobil ime Filip-Jakob. Srečnim staršem in njunim hčerkam naše tople čestitke.

OB KONCU SEZONE

Bariloche, 17. IV.

Po Veliki noči je naval turistov pojenjal. Tudi vreme se je začelo malo kisati, čeprav imamo tu in tam še prav lepe dneve. Po grébenih Lopeza je že nekaj svežega snega, a le za napoto ple-

zalcem, za smučanje ga je dosti premalo.

Za Veliki teden sta nas obiskala predsednik republike in njegova gospa. Na velikonočno nedeljo sta govorila na glavnem trgu (Plaza Civica) in vsi tukajšnji Slovinci smo ju šli poslušati.

Zbog številnih mrzlih in deževnih dni na stavbah ni več posebno prijetno in tisti fantje, ki so prišli sem doli samo na sezonsko delo, so se spet vrnili v Buenos Aires. Vsi so lepo zaslužili, a tudi pošteno delali. Če so odnesli vsak nekaj tisočakov v treh, štirih mesecih, je to morda le srečen slučaj in zaslužek na otoku Huemul je bil verjetno le izjemna prilika. To omenjam zaradi tega, da ne bo kdo nesmiselno sklepal, da v Barilochah denar kar z neba leti.

V turističnem pogledu se tudi zaključuje poletna sezona. Z uspehi smo lahko zadovoljni, posebno če upoštevamo dejstvo, da slovenski turisti v Patagoniji nimamo tako rekoč nobene plezalne opreme. Slišim, da so nekateri prinesli iz Avstrije s seboj vrvi, kline in podobno ropotijo. Ker v Buenos Airesu teh priprav nimajo kaj rabiti — razen če bi hoteli plezati na nebotačnik v Retiru — se prav lepo priporočamo, da nam opremo prodajo ali posodijo. Potem ne bomo več odvisni od dobre volje vodnikov in drugih redkih srečnejšev, ki posedujejo dragocene planinske priprave.

Letošnja "Memoria" bariloškega planinskega društva je prva argentinska publikacija, ki v polni meri prikazuje uspehe naših smučarjev v smučkem teku. Poudarja, da se je prvič dvignila ta sportna panoga v argentinski smučarski zgodovini na svetovno višino in ugotavlja, da je Jermanov čas le za nekaj minut slabši od olimpijskega in svetovnega rekorda.

In da ne bom vedno govoril le o sportu, naj omenim še, da je preteklo nedeljo madžarski tenorist in violincelist Farkaš priredil v tukajšnjem "Salon de Actos" lepo uspel koncert in da ga je na klavirju spremljal naš rojak Fric Omerzu. Dvorana je bila polna in koncert bo ponovljen prihodnjo nedeljo.

Za zabavo povem tudi, da smo iz nekega pisma v Capitalu izvedeli, da imamo tu doli kače, mušice, strahotno vlogo in da vlada splošno pomanjkanje vseh potrebnih predmetov. Manjkajo le še Indijanci in skalpiranje... VA

Vse vrste

POHIŠTVA

po tovarniških cenah dobite samo

v slovenski izdelovalnici

Muebleria

"CARPINTEROS UNIDOS"

Ayacucho 369

SAN ANDRES, F.C.N.G.B.M.

Slovenski Izselskijski Oder

Velika dvorana SAN JOSE, AZCUENAGA 154

NEDELJA, 21. MAJA ob petih popoldne

Pri belem konjičku

Režija: J. Špeh

Dirigent: B. Pavšer

Scena: V. Petkovšek

se tu ne bi dobilo. Od najbolj navadne glavnika do ure tvrdke Patek Philippe; od pletilne igle do razkošne poročne obleke.

Pri vrodu v trgovino je bil izvesek, na katerem se je bralo: "Tisoč zelenih vrat. Štev. 1."

Mesec dni pozneje je že delovalo dvajset takih zelenih vrat po različnih buenosaireskih predmestjih. Eno leto pozneje jih je bilo že sto.

Naravno, da so v predmestju, kjer se je odprla nova številna zelenih vrat, podpirana po največjem bančnem podjetju vse Južne Amerike, propadle vse podobne manjše trgovine.

Po petindvajsetih letih so bile že v vseh argentinskih mestih odprte take trgovine in najmanj deset tisoč konkurenčnih trgovin je zato moralo propasti. Toda Zaharija Blumen, genialni iznajditelj te vrste trgovin, ne bi mogel videti vsega čuda, kot si ga je zamislil.

Res je, da bi mogel vložiti v podjetje še stotine milijonov, da bi pospešil ustvaritev svoje zamisli in pognal ta strahotni stroj v pohod, ki naj bi zgnetel pod sabo vse nasprotnike, kakor zgnete vojni tank ubogo miš na njivi; toda Zaharija Blumen ni bil človek, ki bi spreminjal svoje načrte, katere je zamislil z natančnostjo stratega, ki zasleduje potek bitke na polju. Trgovina je bila zanj boljša polje in njegovi mili-

joni so se gibali po njem kakor regimenti pod poveljstvom generala.

Ker je predvideval, da bo umrl s petinosemdesetimi leti, to je deset let prej, kakor bi po računih bilo treba odpreti "Zelena vrata, štev. 1.000", je sklenil, da se bo do tega časa dal "gurdivanizirati."

Zaprli bo oči in odprli jih bo čez tri deset let, tedaj, ko bo tisoč njegovih podjetij dalo sto tisoč milijonov dobička vsako leto in ga bo napravilo za kralja vse trgovine v republiki!

Težava je bila samo v tem, dobiti koga, ki bo ta čas zavaroval njegove dediče za to kolosalno rento, ki bi jim pripadala, če bi slučajno resnično umrl v ledu.

Ker ni bilo v državi, niti na svetu nikogar, ki bi bil sposoben prevzeti te obveznosti, je ustanovil sam tako družbo s 500 milijoni kapitala. Pet magnatov — njegovih prijateljev — je ustvarilo njegov načrt. Kupili so od vlade ogromno zapuščenost posestvo, ki je bilo v kraju, imenovanem El Palomar, in od tam je šla v svet reklama, ki je zajela kliente vseh narodov.

Argentina je bila vsled svoje pametne in plemenite zakonodaje idealno polje za velike trgovine, ki bi v drugih delih sveta delovale manj svobodno.

In tako se je nekega dne Zaharija Blumen vlegel v hrastovo krsto. kate-ri je nato neki proces odvzel vso barvo in jo razsvetlil, da se je blestela kot

DRUŠTVENI OGLASNIK

Članske legitimacije. Društvo Slovinci opozarja ponovno vse članice in člane, naj si oskrbe članske legitimacije. Vsak naj v društveno pisarno prinese po dve fotografiji v velikosti 4x4. Na hrbtni strani fotografij naj napise svoje ime in priimek in številko cedule. Legitimacije stane \$ 1.

V pisarni Društva Slovinci so na prodaj letošnje knjige celovške "Družbe Sv. Mohorja". Koledar za l. 1950, Večernice s povestjo "Puntar Matjaž" in molitvenik "Jezus dobri pastir". Knjige stanejo \$ 19. Lahko pa kupite tudi posamezne knjige.

Prav tako lahko dobite leposlovne knjige iz založbe Koroške Kronike. Pri- kupne domače povesti in prelep album Slovenske Koroške. Knjig je le še nekaj izvodov, zato pohitite!

Knjižnica Društva Slovinci je odprta vsako soboto popoldne in v nedeljo dopoldne. Nastopili so jesenski večeri, ko je branje lepih povesti prav prijetno. Zato obiščite društveno knjižnico!

SPREMEMBE PRI POŠILJANJU PAKETOV NARAVNOST IZ ARGENTINE

Sedaj se lahko prošnje za dovoljenje vložijo le med 11. in 16. uro, in sicer pri okencu 9, čez kake 3 minute pa se že morejo dovoljenja dvigniti pri okencu 10.

CERKVENI OGLASNIK

SPORED VSESLOVENSKEGA ROMANJA V LUJAN 14. MAJA:

ob 7.15 odhod s slov. romarskim vlakom s Plaza Miserere (Once), zgornji dolodvor; ob 7.42 odhod z železniške postaje v Ramos Mejiji; ob 9.05 prihod na končno postajo: Basilica; ob 10.15 pridigo in skupnim obhajilom; ob 11.15 stanovski shodi za starše, dekleta in fante posebej; ob 12.00 4. opoldanski odmor; ob 4. procesija, pete litanije in zaključek; ob 6.35 odhod z romarskim vlakom; ob 8.10 prihod v Ramos Mejijo; ob 8.35 prihod na Plaza Miserere.

Čimprej si nabavite vozne listke za skupni slovenski romarski vlak. Poverjeniki "Oznanila" so vam jih že ponudili. Navedemo zato samo naslove nekaterih starih znancev, pri katerih tudi morete dobiti vozovnice:

ga. Katarina Cotič, Francisco Beiro 5388, Capital,

ga. Marija Grežar, c. Republicuetas 5116, Capital,

č. g. Janez Hladnik, Paseo 431, Cap.,

ga. Marija Kumar, Avellaneda,

g. Franc Lakner, Warnes 2215, dto. 2, Capital,

g. Lojze Šeruga, Santiago del Estero 1932, Avellaneda,

g. Anton Živec, Avda. Francisco Beiro 2559, Santos Lugares.

Vozne listke boste dobili tudi na krajih skupne slovenske službe božje. — Prost vstop v vlak imajo otroci do 5 let; vsak nad 5 let stari potnik mora imeti celo karto.

kristal iz kamena; popil je kozarec šampanjca ter mirno zaspal z nasmehom ob lahkem sklopu dveh električnih žic, ki sta mu bili pritrjeni na obeh koncih nog. Nato so ga potisnili v eno izmed tisoč odprtih, postavljenih kakor satje v starem poslopju ter ga tako pustili na častnem prostoru.

Mnogo starcev je zavidalo njegovo usodo, toda niso ga mogli posnemati, kajti niso bili dovolj bogati, da bi plačevali letne prispevke družbi.

"Kakšne stvari misli, da bo videl ta nepridiprav v letu 2000!" so rekli ti- sti, ki so mu zavidali. "Videl bo Antikrista in bo seveda postal takoj njegov zaveznik. Postal bo minister financ, kajti Buenos Aires bo v letu 2000 prestolnica Antikristova!"

Rahab je poznala dobro vso to zgodbo. Stari Zaharija Blumen lahko spi ali pa se zbudi, kadar hoče, kajti njena mati bo v letu 1990 imela dvakrat več milijonov kakor pa jih je kdaj koli mogel šteti stari Zaharija Blumen, ki se je vlegel "na hladno" pred iznajdbo razbitja žlahtnih snovi. Razložili smo že, na kakšen način je ta mogočna iznajdba odkrivala vrednost žlahtnih kovin, katere so njeni prejšnji posestniki tako omalovažujoče zavrgli.

Gospa Hilda je imela dober nos in je zbrala na tone tega zlata. ki je bilo tedaj brez vrednosti, kajti vlade vsega sveta so se ga odrekle in je imelo vrednost salovca ali mila.

SLOVENCIPOSVETU

AVSTRALIJA

KOLENDAR SVOBODNE SLOVENIJE V AVSTRALIJI

St. Marys, v začetku aprila.

Po dolgem in težkem pričakovanju sem končno le prejel tako zaželene Koledarje Svobodne Slovenije, katere sem takoj razposlal na vse strani Avstralije. Kakšno veselje ste napravili ljudem s tem lepim darom, Vam pač ne morem popisati! Toliko v naglici. Mnogo lepih pozdravov

Gorazd J. Č.

Mallala, 13. aprila.

Hvala lepa za Vaše pismo z dne 30. marca in za izvršeno poizvedbo za mojim bratom. Sedaj sem zvedel, da so ga komunisti pred letom dni ubili na meji. Tu v Adelaide nas je že precej Slovinci. V glavnem smo fantje. Nas je pa še vedno premalo, da bi lahko kaj za-

SILNO NEURJE V CORDOBSKI OKOLICI

Centro Urbano, 16. aprila.

Prijatelj lista nam piše: Star sem 45 let in sem že marsikaj doživel, toda takšnega neurja, kakor smo ga imeli včeraj, popoldne pa še ne. Nebo se je pokrilo z nizkimi, črnimi oblaki, tako, da je nastala skoro tema. Kmalu je začela padati redka toča, debela kot jajca, nato pa gosta. Debela je bila kot orehi in je padala celo uro. Vmes je divjal veter, stalno se je bliskalo in grmelo, kakor, da se bliža sodnji dan. Po vsej okolici je hrumelo, kakor da bi bilo ne vem koliko težkih letal v zraku, toča je pa silovito bila naokoli. Nato je pa lilo kakor iz škafa. Cesta je bila zalita z vodo kot reka, in je drvela s silno močjo dalje. Mi smo še vedno tu. Vsi smo zdravi in zadovoljni. Nam je dobro. Vse Vas lepo pozdravljam — Matevž Jenko.

Kapela v hiralnici na Avellanedi, kjer je vsako nedeljo tudi slovenska maša bo imela to nedeljo žegnanje na praznik svojega patrona sv. Benedikta Jožefa Cotelengo. Slovesno mašo bo imel avellanedski župnik ob desetih. Zato bo ta dan slov. maša odpadla. Popoldne bo slovesna procesija, katere se bomo udeležili tudi Slovinci z zastavo. Po procesiji pa bo spominška proslava ob desetletnici blažene smrti ustanovitelja reda Božje Previdnosti Don Oriona, ki je ustanovitelj tudi avellanedske hiralnice. Don Orione je ob začetku dal svoj blagoslov tudi slov. službi božji na Avellanedi.

Šmarnice. V cerkvi Santa Faz bo 7. maja majniška pobožnost ob štirih popoldne.

LESNO PODJETJE

v provincialnem mestu išče izkušenega žagarja-capataza. Prosto stanovanje in procentualna udeležba. Pismene ponudbe z opisom predhodnega udejstvovanja na naslov:

S. ČIRO, Alberti 1124, Dep. I. — CAPITAL

"CASA BOYU"

OLAZABAL 2336 (pol kvadre od ogla Cabildo 2300) Tel. 76 - 9160

Pravkar smo prejeli moderne švicarske ure znamke RECORD-WATCH, Genève, ki so avtomatične in antimagnetične. Dalje imamo v zalogi ure OMEGA, ELECTION, MOVADO, UNVER; priporočamo, da se oskrbite z budilkami znamke JAZ in SUIZA, dokler traja zaloga.

Trgovina je ob delavnikih odprta vsak dan do 20. ure, ob sobotah popoldne pa se lahko naše stranke zglase v našem stanovanju, ki je v isti hiši Olazabal 2338, dto. 5.

Igralska družina Narte Velikonja

začenja svoje gledališko leto z uprizoritvijo

tragedije v 5. dejanjih

Friedrich Hebbel

"GENOVEFA"

V NEDELJO 7. MAJA ob petih popoldne

v veliki dvorani kolegija SAN JOSE, AZCUENAGA 154

Vstopnice v predprodaji na Víctor Martínez 50

Poslovenil: Dr. Tine Debeljak

Režija: Marjan Willemart

EUROPLATA

Od 23. marca dalje smo znatno znižali ceno našim priznanim paketom

Razen tega pošiljamo nove vrste paketov z najprimernejšim blagom iz Evrope in naše Europlata pakete naravnost iz Argentine po ceni od \$ 42.— do \$ 59.—

Pozos 129 - I. nadstropje - Buenos Aires